

ALGEMEEN HANDELSBLAD.

ABONNEMENTSPRIJS VOOR 3 MAANDEN :

Voor Amsterdam..... f 7.50. Voor de overige Steden des Rijks f 8.50.
De Zondags-Editie..... „ 1.50. Afzonderlijke Couranten..... „ 0 10.

Maandag 7 Januarij.

UITGEVERS-DIRECTEUREN, GEBROEDERS DIEDERICH'S.
Brieven Franco aan het Bureau Handelsblad.

PRIJS DER GEWONE ADVERTENTIEN :

Van een tot zeven regels, behalve de 35 c. zegelgeld..... „ f 1.75.
Iedere regel meerder..... „ 0.25
Buitengew. groote Lett., naar mate de ruimte die zij beslaan, à 25 c. per regel.

Tweede Editie

ZONDAG-AVOND.

BERICHT.

Ten gevolge van het Koninklijk Besluit, waarbij de vrijdom van porto aan de Postdirecteuren wordt ontnomen, moeten voortaan onze Couranten door ons worden gefrankeerd, en is dus, van heden af, de prijs van het HANDELSBLAD, buiten Amsterdam, ook voor H.H. Postdirecteuren, f 8.50 per Kwartaal, en f 1.50 voor de Zondags-Editie; alles behoudens het gewone rabat.
Alle Ongefrankeerde brieven worden streng geweigerd. Onze gewone Correspondenten alleen behoeven niet te frankeren.

GEBROEDERS DIEDERICH'S.

BUITENLAND.

Engelsche Post.

LONDEN, Vrijdag 4 Januarij (des Avonds.)

Heden zijn de ministers gedurende drie uren aan het bureau van oorlog vergaderd geweest. Daarna is de minister Palmerston naar Windsor vertrokken om een onderhoud met de Koningin te hebben.

Het Huis der Lords heeft in het afgelopen jaar de volgende leden door den dood verloren: de hertogen van Manchester en Somerset, de markies van Thomond, de graven Antrim, Caledon, Crayford, Cairness, Leitrim, Seton en Stanhope, de burggraven Ponsonby, Boyne, Lifford, O'Neill, Hereford, de Vesci en Strangford, de lords Raglan, Decies, Kenyon, Erskine, Wharnclyffe, Delamere, Ravensworth en Truro, alsook de baronnes Rasset, die door plaatsvervangende stem in het Huis der Lords had.

De admiraal sir Edmund Lyons, de bevelhebber der Britsche vloot in de Zwarte Zee, is te Londen aangekomen.

Terwijl de Times zich overtuigd zegt te houden, dat Rusland de voorstellen der Westersche mogendheden niet zal aannemen, houdt dat blad zich met de vooruitzichten van den aanstaanden krijgstoestand bezig en heeft met genoegen hooren verzekeren, dat de admiraal Dundas niet langer het bevel over de vloot van de Oostzee voeren zal, terwijl de Times een meer ondernemend admiraal in zijne plaats hoopt benoemd te zien, die gelijke diensten als Nelson aan de Engelsche marine bewijzen zal. Het leger te land in de Krim noemt het blad tegenwoordig al te ruim gevoerd en te gemakkelijk gevestigd, naardien een kamp, dat rijker is dan de meeste Russische steden, den vijand aldaar een al te begeerlijk lokaas voor een beleg aanbiedt. Ook daar wenscht het de geallieerde legers meer ondernemende en meer werkzame aanvoerders toe.

En jonge klerk, in dienst van den Heer Sutton, procureur te Londen, heeft zich eene schamp op de borst toegebracht, die echter van geene de minste belangrijkheid was. Toen hij zag, dat er een weinig bloed uit de overigens onbeduidende wonde te voorschijn kwam, herinnerde hij zich dat zijn broeder voor twee maanden, was doodgebleven ten gevolge van het verlies eens tands. Dadelijk overviel hem eene zoodanige zenuwachtige vrees, dat hij buiten kennis geraakte. Mr. Sutton, na hem to bevestigd gebragt te hebben, geleide hem naar zijne familie terug, onder vier oogen hij, letterlijk van vrees, na twee uren van ontzettenden angst, overleed.

Naar laud van berichten uit Lissabon dd. 30 Dec. werd de minister van Financiën elk oogenblik van zijne buitenreis daar terugverwacht, ten einde tegenwoordig te zijn bij de opening van de zittingen der Cortes, die op 2 Januarij door den Koning zoude geschieden. Nopens de zending van den minister naar Londen en Parijs verneemt men, dat hij althans ten deele daarin was geslaagd, hebbende hij in laatstgenoemde stad eene geldleening van achttien miljoen guldens tot stand gebragt, terwijl het hem hier te Londen was gelukt te bewerken, dat de Portugesche fondsen weder werden vermeld op de officiele fondsenlijst, even als zulks vóór de gedwongen conversie geschiedde.

Er zijn berichten van de Knap de Goede Hoop van 15 Nov. ontvangen. Gedurende het eerste half jaar van 1855 had de invoer eene waarde van 622,218 £ en de uitvoer 440,816 £ bedragen. De uitvoer-artikelen hadden hoofdzakelijk bestaan in wol en wijn; ook de uitvoer van koper begon van belang te worden.

Duitsche Post.

WEENEN, 3 Jan. De jongste berichten melden, dat prins Paskievitch wederom is ingestort.

De kolonel Manteuffel is heden bij den Keizer ten gehoorre ontvangen.

De kansen voor eene goede overeenstemming tusschen Pruisen en Oostenrijk vermeerdereu.

In Trumau, een dorp op eenige uren van Weenen gelegen, is de cholera met buitengewone hevigheid uitgebroken; op een dag stierven 50 fabriek-arbeiders aan deze plaag. Van Weenen zijn onmiddellijk verscheidene geneesheeren naar de plaats des onheils gezonden.

BERLIJN, 4 Jan., (des ochtends.) Men meldt, dat de Pruisische regering ongemeen de reis van den baron von Seebach naar Petersburg ziet; en dat de kolonel von Manteuffel naar Dresden is gezonden, met het kennelijk doel, om te onderzoeken, in hoever Beieren en Saxen zich tegenover de Westersche mogendheden verbonden hebben.

Te Kopenhagen is gisteren de eerste conferentie gehouden tot regeling van de Sondt-kwestie.

De Czaar heeft al de in Finland en de Oostzee-provincien bevel voerende generaals gelast, aan den op dit oogenblik te Petersburg vergaderden grooten raad van oorlog, plannen van verdediging toe te zenden, alsmede opgave van de middelen, waarvoor zij thans te beschikken hebben. Voorts wordt nog gemeld, dat de inname van Herat, aldaar als hoogst gevaarlijk beschouwd wordt voor de veiligheid van de Engelsch-Indische bezittingen.

ZWITSERSCHE GRENZEN, 2 Jan. De groote raad van Geneve heeft op 29 Dec. eene nog al onstuimige zitting gehouden, ten gevolge van een voorstel des afgevaardigden Friedrichs, tot wijziging van de kieswet. Ten slotte werd dit voorstel naar eene commissie tot onderzoek verzonden. De groote raad van Geneve heeft, even als die van Waadtland, het besluit genomen, om stappen te doen tot een verder uitstel der invoering van het edgenootschappelijk maten- en gewigten-stelsel.

Nopens de gronden, welke den generaal Ochsenbein bewogen hebben thans eene reis naar Zwitserland te ondernemen, ontbreken nog nadere opgaven. Men vermoedt evenwel, dat deze reis geschiedt met het doel, om aan de wervingen voor het Fransch-Zwitsersche legioen, welke thans geheel gestakt zijn, meerdere levendigheid bij te zetten.

Wij hebben reeds gemeld, dat er eene nieuwe aartbeving in Wallis heeft plaats gehad. De Chroniqueur de Fribourg meldt, dat in de gemeente van Yvorne, in de nabijheid van Roche (Waadtland) in een woud drie openingen of spleten zijn ontstaan, uit welke onophoudelijk eene soort van rook of stoom opstijgt. Dit natuurverschijnsel maakt de algemeene aandacht gaande, en men zegt, dat de regering voornemens is, er deskundigen heen te zenden.

FRANKFORT, 3 Jan. De bondsvergadering hield heden eene zitting, de eerste na de korte Kers-vacantie.

De Allgem. Zeitung bevatte dezer dagen een bericht uit het groothertogdom Baden, volgens hetwelk de vraag nopens de oprigting van een verschanst logerkamp bij de bondsvesting Rastatt, thans weder het voorwerp van een debat bij de bonds-militaire commissie. Van eene goed onderzette zijde wordt thans gemeld, dat dit berigt uit de lucht is gegrepen, en dat ook geen uitzigt bestaat, dat deze aangelegenheid spoedig officieel ter sprake zal gebragt worden.

De prins-regent van Baden vertrekt op 13 dezer naar Berlijn, om er eenige weken door te brengen bij den Prins en de Prinses van Pruisen, de ouders zijner bruid.

Dezer dagen heeft alhier een werkje het licht gezien, hetwelk een raadselachtig vergrijp, aan dat van Kaspar Hauser herinnerende, ter algemeene kennis brengt. De titel luidt aldus: „De langjarige onderaardsche opsluiting van twee kinderen, naar de mondelinge mededeeling van een hunner; eene bijdrage en opwekking tot ontsluiting van deze geheimzinnige zaak, door Friedrich Eck, onderwijzer aan de volkschool te Offenbach.“ De zaak komt kortelijk hier neder: „Den 14den November 1855 werd in het, op 2½ uren afstands van Offenbach gelegen dorp Weiskirchen, een onbekend meisje van 22 tot 24-jarigen ouderdom, dat geene papieren bezat, welke haar konden doen kennen, aangehouden en den volgende dag naar Offenbach vervoerd. Alle door de politie aangewende pogingen, om zich door deze persoon te doen verstaan en begripen, waren vruchteloos. Men liet Oostenrijksche en Pruisische uit Mainz komen en na eenige vergeefse pogingen, ook in de Slavonische taal, bleek het, dat het meisje het Magyaarsch machtig was. Zij verklaarde alsnu, dat een man, met name Eleasar, haar op haar vijfde jaar aan hare moeder ontvoerd en naar een huis in een bosch gebragt had, alwaar een meisje, met name Bertha, haar in vrouwelijke handwerken had onderwezen. Deze Bertha had later in een glazen wagen eene reis van verscheidene dagen met haar gemaakt en haar in de nabijheid van Weiskirchen verlaten. Hare denkbeelden waren toen nog zeer weinig ontwikkeld; zij had geen begrip van godsdienst, van lezen en schrijven, doch was zeer ervaren in het borduren. Oproeping aan de bevoegde overheid, om iets naders nopens haar en hare aanverwanten te vernemen, bleven zonder gevolg, en zoo werd Karolina, gelijk zij volgens het merk op haar linnengoed, genoemd werd, nadat het aanvankelijk vermoeden van bedrog was opgeheven, op 19 April 1854 door de stad Offenbach aangenomen, en aan den onderwijzer Eck hare verdere leiding en vorming toevertrouwd. Reeds tijdens haar verblijf in het huisgezin van den cipier der gevangenis van Offenbach had men met bevreemding opgemerkt, dat het gestarte aan het uitspansel iets geheel nieuws voor haar was, en dit, gevoeld bij hare latere mededeelingen, zet veel waarschijnlijkheid bij aan het verhaal, dat zij van hare jeugd leeft. Tot haar vijfde jaar had zij met hare moeder gewoond op eene eenzaam gelegene hofstede, alwaar buiten de dienstdieneren ook een broeder van hare moeder met zijn zoon Hendrik woonde. Tegen dien tijd bragt de moeder haar bij haren broeder en verliet de hofstede, waarop een man het kind op den arm nam en geruimen tijd voortdreef tot aan eene onderaardsche woning in het woud, waar zij werd toevertrouwd aan de zorg van genoemde Bertha, die haar zeer zindelijk opvoedde en van wie zij borduren leerde. In deze woning hing het portret van een man in witte uniform met eene ster op de borst, hetwelk Bertha aan Karolina deed kennen als het afbeeldsel van haren vader. Zoo bleef Karolina hier 15 tot 16 jaren. Na een opsluiting van zeven à acht jaren werd een ander kind, met name Adolf, dat twee of drie maanden oud kon zijn, bij haar gebragt en met haar opgevoerd. Eindelijk zeide Bertha, dat men haar naar hare moeder zoude terugvoeren; zij bragt haar een medaillon met het portret harer moeder en plaatste haar in een wagen, waarmede zij, zonder dien te verlaten, met denzelfden koetsier en dezelfde paarden, 12 à 13 dagen reisde, terwijl de spijzen ook in den wagen zelven genuttigd werden. In een bosch werd Karolina door Bertha van levensmiddelen voorzien en bevolen te wachten, en vervolgens door Bertha en den koetsier verlaten. Waarschijnlijk gebeurde dit te Spessart. Na verscheidene dagen zwerfens, werd zij door eene vrouw en een meisje opgenomen, doch vervolgens van hare goede kleederen en van het medaillon beroofd. Dit schijnt in den omtrek van Aschaffenburg te hebben plaats gehad. Na op nieuw eenigen tijd gezworven te hebben, werd zij ten tweeden male, te Weiskirchen door eene vrouw geherbergd, en vervolgens naar Offenbach gebragt.“ Ziedaar de korte omtrekken van een raadselachtig, en tocht in zijne hoofdpunten vrij duidelijk verhaal, dat door den Heer Eck met vele psychologische bijzonderheden verrijkt is.

Fransche Post.

PARIJS, Vrijdag 4 Januarij.

Naar men verzekert, heeft men bij gelegenheid der receptie op de Tuilerien aangekondigd, dat de zitting van het wetgevend ligchaam, den 15ten Febr. a. s. zoude geopend worden.

Het regeringsblad deelt een aantal bevorderingen en benoemingen bij de orde van het Legioen van Eer mede; onder anderen zijn benoemd: de Heeren Menjaud, bisschop van Nancy, eerste auldenzeener des Keizers, en Debelay, aartsbisschop van Avignon, tot officiers en de Heer Meynadier, voorzitter van het consistorie der Hervormde kerk van Valencia, tot ridder der orde.

Men wil hier weten, dat de hoven van Parijs en Londen besloten hebben, zoo de oorlog voortduurt, het beginsel van geene verovingen voor zich zelven te maken, op te geven. Oostenrijk zou het daarmede eens zijn en dit rijk de Donau-vorstendommen en een gedeelte van Bessarabie bekomen. Piemont zou in Italie schadeloos gesteld worden en Zweden Finland terug krijgen.

De Engelsche admiraal sir Edmund Lyons is Frankrijk inognito doorgereisd. Gedurende zijn kortstondig oponthoud te Lyon bragt hij een bezoek aan den generaal Trochu, met wien hij in de Krim nauwe vriendschapsbanden had aangeknoopt. Zulks vermeldende, zegt de Courier de Lyon, dat de wond van genoemden generaal nagenoeg gesloten is, terwijl men hoop had, dat de zwakteit der beenen, welke nog voortduerde, allengs zou verdwijnen.

Een der dagbladen behelst de volgende opgave van verliezen van Fransche officieren, bij het leger in de Krim: Aan huine wonden of door ziekten gestorven: 1 maarschalk, 14 generaals, 15 kolonels, 16 luitenant-kolonels, 64 majoors, 342 kapiteins, 246 eerste luitenanten, 234 tweede luitenanten; te zamen 932 officieren. Krijgsgevangenen: 1 luitenant-kolonel, 2 majoors, 16 kapiteins, 23 luitenanten, 12 tweede luitenanten; in het geheel 54 officieren. Verdwenen: 1 majoor, 7 kapiteins, 7 luitenanten en 6 tweede luitenanten. Totaal verlies 1007 officieren.

Aan de munt wordt eene medaille geslagen ter herinnering van de beoemde leening der zeven honderd vijftig miljoen frs. Men ziet daarop afgebeeld: Frankrijk, de schatting ontvangende van den landbouw, van den koophandel en van de kunsten, waarboven de genius van den oorlog zweeft.

Bij ordonnantie van den prefect van politie, was het getal inspecteurs, belast met het toezigt op de vleeschhouwers, vermeerdert. Ten gevolge van de op 1 October ingevoerde orde van zaken was het aantal ambtenaren voor dat toezigt ontoereikend geworden.

Na een nauwkeurig onderzoek blijkt het, dat de schilderijen van den Heer Delaroche, bij gelegenheid van den brand in de school der fraaije kunsten, meer geleden hebben dan men aanvankelijk vermoedde. Twintig der zestig schilderijen zijn ernstig beschadigd, sommige zijn geheel verloren, andere gedeeltelijk. Met de herstelling van dit ongeval heeft men den Heer Mercier belast, die reeds met veel kunde en bekwaamheid bij een dergelijk geval in het hotel van den hertog Sosthène de la Rochefaucould verscheidene schilderstukken hersteld heeft. Hij heeft zijne taak reeds begommen, waarvan men het beste gevolg verwacht en die aan den Heer Paul Delaroche alle vrijheid zal laten, om er de laatste hand tot algeheele herstelling aan te leggen.

Op den 1sten Jan. had te Turijn eene groote receptie plaats. Koning Victor Emmanuel ontving de verschillende groote staatslieden; en zeide onder anderen aan de gedeputeerden der kamer, dat hij steeds rekende op de vaderlandsche liefde zijner onderdanen, en dat hij zeker was, dat de tegenwoordigere der natie steeds gereed zouden zijn, alle offeringen te doen voor het welzijn des volks. Deze woorden hebben een diepen indruk gemaakt. Men geeft die geene zeer vredelievende uitlegging.

De hertog van Anname is op 1 Jan. te Turijn aangekomen. Den volgende dag zou hij naar Zwitserland vertrekken, na een bezoek bij Koning Victor Emmanuel afgelegd te hebben. De ex-Koningin Marie Amelie, zigt l'Opinione, bevindt zich steeds te Nervi en hare gezondheid wordt voortdurend beter.

Den 22sten Dec. is te Rome overleden de Heer Ch. Torlonia, broeder van den beroemden bankier van dien naam.

SPAANSCHÉ GRENZEN, 3 Jan. Het gerucht alsof het kabinet voornemens ware het burgerlijk huwelijk in de Spaansche wetgeving op te nemen, is geheel en al ongegrond.

De Cortes hebben het budget van het presidentschap van den raad, dat van buitenlandsche zaken en dat van kolonien goedgekeurd.

Den 28sten Dec. is te Madrid overleden, de oud-progressistische minister en kapitein-generaal der marine, de Heer Dionizio Capaz.

BINNENLAND.

AMSTERDAM, Zondag 6 Januarij.

Wij hebben heden niets naders met eenige zekerheid vernomen aangaande het groote staatkundige vraagstuk van den dag. Sommige dagbladen houden zich oledig met de vertrouwelijke zending van den Saxischen gezant te Parijs, baron von Seebach, naar Petersburg. Uit verschillende omstandigheden wil men opmaken dat deze heer, meer dan eeng ander staatsman, kan beschouwd worden als de natuurlijke tolk van de vredelievende bedoelingen, welke de verbondene mogendheden aan Rusland mogten willen kenbaar maken. Naar aanleiding van berichten uit Berlijn van den 2den, wordt voorts medegedeeld, dat op dien dag in een kabinetsraad onder het voorzitterschap des Konings van Pruisen, de instructien waren overwogen, welke aan den Pruisischen gezant te Petersburg zullen worden gegeven, ter zake van de pogingen, welke thans door Oostenrijk en de Duitsehe staten van den tweeden rang te Petersburg worden aangewend tot herstel van den vrede. Voorts wordt verzekerd, dat de Koning van Beieren een vertrouwd persoon, waarschijnlijk den kolonel von der Tan, naar Petersburg zou afvaardigen, ten einde den Heer von Seebach te ondersteunen.

De kolonel v. Manteuffel, die 31 Dec. van Berlijn naar Weenen is vertrokken, is, naar men verneemt, de overbrenger van een antwoord van Z. M. den Koning aan Z. M. den Keizer van Oostenrijk, nopens de zending van den Oostenrijkschen gezant, graaf Esterhazy, naar Petersburg. Zoover men kan nagaan, behelst dit antwoord geene toezegging, dat de Oostenrijksche voorslagen bepaaldelijk door Pruisen in Rusland zullen worden ondersteund, maar wel de verzekering, die reeds bij monde aan den Oostenrijkschen gezant te Berlijn is kenbaar gemaakt, dat Pruisen ijverig werkzaam zal blijven tot herstel des vredes; dat in dien zin bepaalde instructien aan den Pruisischen gezant te Petersburg zijn gegeven, met last om, ter bereiking van dit doel, de meest krachtdadige en doeltreffende pogingen aan te wenden.

De Times drukt de hoop uit, dat een derde veldtocht in de Oostzee met een goeden uitslag moge bekroond worden, en herinnert tevens bij deze gelegenheid dat de blokkade der Oostzeehavens Engeland reeds 20 miljoen £ heeft gekost, zonder eenig resultaat op te leveren. De handel in hennep, vlas en talk is niet gestaakt, en de verhooging van den prijs is teruggevalen op den Engelschen consumer en niet op den Russische producer. De Times houdt derhalve de noodzakelijkheid vol eener bestoking van Kroonstad, waardoor de Czaar genoodzaakt zal zijn om eenige honderdduizend soldaten werkloos aan de monding van de Nawa geposteed te houden.

De toon der Engelsche dagbladen wordt bij den dag oorlogzuchtiger, zij houden zich vooral bezig met den aanstaanden veldtocht in de Oostzee. De admiraliteit heeft de officiele lijst bekend gemaakt van de vaartuigen, waaruit de vloot zal zijn zamengesteld. Zij tellt ditmaal 223 stoom-kanonneerbooten, en de admiralen zullen thans geene reden hebben, te klagen over de hinderpalen, welke hen beletten in de Russische kreeken en baaijen door te dringen.

Men meldt uit Petersburg van 28 Dec., dat de groot-admiraal van Rusland, Grootvorst Konstantijn, al zijne onderhoorrende officieren zeer nadrukkelijk heeft gelast, om hem, in hunne verslagen en rapporten, steeds de volledige waarheid te doen kennen, zonder eenigen misslag, of eenig gebrek te verzwijgen, of te verhehlen. Ook in Rusland zijn geruchten verbreid, die op de mogelijkheid van het herstel van den vrede doelden, doch desniettegenstaande worden de voorbereidingen ten oorlog op eene zeer groote schaal met den meesten ijver voortgezet en duidt alles aan, dat Rusland er zich zooveel mogelijk op toelegt om zich in de Oostzee op de krachtadigste wijze te weer te kunnen stellen. Officieren, welke, ten gevolge van bekome wonden, niet meer bruikbaar zijn voor veld- of scheepdienst, zullen bij de kustbatterijen en in de vestingen worden geplaatst.

Uit Petersburg wordt gemeld, dat het gedrag der Turksche bevolking aan de oevers van de Wolga bij de Russische regering bezorgdheid had verwekt. Vele Turken waren gevangen genomen en naar Siberie gezonden. Voorts werd gemeld, dat in Finland eene groote spanning heerschte, en dat de Russische regering aan alle Finsche familien verboden had, den winter in Zweden door te brengen.

In de proclamatie, welke de generaal Ecbutoff, bevelhebber van de Russische troepen in een deel van Klein-Azie, aan de Vorsten en verdere inwoners des lands heeft uitgevaardigd, worden deze vermaand om, als een enig man, de wapenen op te vatten en de Turken te verslaan, die ondersteund door drie mogendheden, welke zich christelijk noemen, de wetten met voeten treden, die 1800 jaren daar te lande hebben bestaan; de kerken vernielen, in welke het voorgelacht sedert eeuwen is rustende, en de woningen, waarin vrouwen en kinderen eene schuilplaats vinden, omverhalen. De generaal Muraviev heeft aan deze proclamatie zijn zegel gehecht, door van zijne zijde de bevolking dezer landen toe te roepen: „Met het kruis in het hart en het staal in de vuist — zoo als Keizer Nicolaas betuigde, — is God met ons; wie zouden wij dan vreezen!“

Vassif-Pacha, de generaal Williams en de andere in Kars gevangen genomen pacha's, zijn reeds te Tiflis aangekomen. De Russen hadden niets verzuimd om aan den intogt der gevangenen allen mogelijken luister bij te zetten. Aan de gevangene generaals waren met vier paarden gespannen rijtuigen afgestaan, en hun was een verblijf in de woning des gouverneurs aangewezen.

Dezer dagen is reeds met een enkel woord gewag gemaakt van het indienen eener wet op het lager onderwijs aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal. Gelijk uit den aard volgt, inzonderheid naar aanleiding van de laatst bij gelegenheid der begroting gehouden discussien in de Tweede Kamer, is de algemeene aandacht zeer op dit wetsontwerp gevestigd, bepaaldelijk omtrent de vraag, of ingevolge het verlangen van de Heeren Groen van Prinsterer en de Brauw, het christelijk element al dan niet zal strekken tot grondslag van het lager openbaar onderwijs. van staatswege te geven. Van eene geachte hand vernemen wij, dat daaromtrent het ingediend ontwerp zou inhouden, „dat het geven van godsdienstig onderwijs aan de kerkgenootschappen wordt overgelaten; dat het openbaar onderwijs alleen wordt dienstbaar gemaakt aan de bevordering van zedelijkheid en godsdienst, en dat de onderwijzers zich zullen behooren te onthouden, iets te onderwijzen, toe te laten of te doen, dat kwetsend zal zijn voor de godsdienstige begrippen der gezindheid of gezindheden, waartoe de ter school gaande kinderen behooren.“

Z. M. heeft aan J. P. Dietz, op zijn verzoek, eervol ontslag verleend als 1sten luit.-adj. bij de dienst. schult. te Utrecht, en benoemd bij de dienst. schult. te Utrecht: Tot 1sten luit.-adj. A. A. Kerkhoff; tot 2den luit.-kwartierm. G. P. Kuller; tot kapt. A. H. van Moorsel, Jhr. Mr. J. L. A. Martens, Jhr. A. Calcoen en R. Mijsberg; tot 1ste luits. J. J. H. Mispelblom Beijer, Mr. C. P. H. Ras, Mr. O. van Rees, J. C. van der Muelen en P. H. Taddel; tot 2de luits. A. Ebeling, F. Bolk, W. H. Baron Taets van Amerongen, C. G. C. v. Hengst, Mr. H. J. S. M. v. Wageningen, R. J. C. Kerkhoff en J. P. Verloren.

Z. M. heeft aan Mr. W. B. Donker Curtius van Tienhoven, Minister van Staat, voormalig president van den Hoogen Raad der Nederlanden, een pensioen verleend van f 4000.

Z. M. heeft eervol ontslagen, op zijn verzoek, den Heer J. J. Brocx, als ontvanger der directe belastingen en accijnzen te Dinther en Heeswijk, behoudens aanspraak op pensioen, zijnde voorts de voornemde ontvanger opgeheven en de gemeenten van Dinther en Heeswijk ingedeeld bij het ontvankantoor der directe belastingen en accijnzen te Berlicum, onder voortdurend beheer van den ontvanger F. J. C. van Weel.

Volgens een bericht van Zr. Ms. consul-generaal te Alexandrie, de dato 18 Dec. II., is bij circulaire van daags te voren, door de Egyptische regering bekend gemaakt, dat het verbod van uitvoer van granen, hetwelk op 6 Jan. een aanvang zoude nemen, wederom wordt ingetrokken, en zulks ten gevolge van de goede uitzigten, welke de thans te veld staande oogst in Opper-Egypte aanbiedt.

De hooge raad der Nederlanden heeft dezer dagen in een algemeen vergadering beraadslaagd over het verzoek van Maasdam tot lijfsbehoud, aan den Koning ingediend. Men verzekert dat dit advies is afwijzend.

De procureur-generaal bij het provinciaal hof in Zuid-Holland is in cassatie gekomen tegen het arrest van dat hof de dato 27 December jl., waarbij de Heer D. B. Adrian ter zake van laster van alle regtsvervolging is ontslagen. (s. Graf. W.)

Men verzekert, dat eenige voornamen handelshuizen ter dezer stede zes stoomboten van hier op Java zullen in de vaart brengen, tot eene geregelde maandelijksche dienst.

De held van het vijfde concert der maatschappij *Felix Meritis* op Vrijdag jl. was de Heer F. Hiller van Keulen. Onder zijne leiding werden door het fikse orkest meesterlijk uitgevoerd zijne prachtige *Sinfonie im Freien* en zijne dramatisch gewerkte *Ouverture Phedra*, en hij zelf droeg op de piano-forte een brilant concert van zijne compositie voor, terwijl hij mede in eene vrije fantasie zijn origineel talent ontwikkelde. Alles werd door de talrijke en aanzienlijke vergadering met de meeste aandacht gade geslagen, en met de levendigste geestdrift toegelicht, en de als dirigent, als componist en als virtuoos gevierde kunstenaar herhaaldelijk teruggeroepen, en met eene fanfare vereerd. Deze schoone avond werd behalve dien, verangenaamd en opgeluisterd door de uitvoering der geliefkoosde uitmuntende concert-ouverture van den Heer J. B. van Bree, en door de voordragt van twee arias van Beethoven en Auber door onze verdienstelijke zangeres Mad. Froschhart.

Te Zierikzee zijn in het afgelopen jaar geboren 234 kinderen, overleden 350 personen, gehuwd 61 paren.

Te Enkhuizen geboren 160, overleden 157, levenloos aangegeven 10, gehuwd 31 paren.

Te 's Gravenhage geboren 2407, overleden 2367, levenloos aangegeven 110, huwelijken 694, echtscheidingen 5.

Te Meppel geboren 118, levenloos aangegeven 15, overleden 121, gehuwd 64 paren.

Te Vlaardingen geboren 304, overleden 323, levenloos aangegeven 7, gehuwd 55 paren.

Te Schiedam geboren 607, overleden 622, levenloos aangegeven 23, gehuwd 116 paren, echtscheiding 1.

Te Oud-Beijerland geboren 169, overleden 194, levenloos aangegeven 12, huwelijken 30. De bevolking bedroeg op 31 Dec. 3838 zielen.

Te Oosterhout geboren 207, waaronder 10 levenloos aangegeven, overleden 175, gehuwd 51 paren. De bevolking bedraagt 8702 zielen.

In het jaar 1855 zijn te Brake aangekomen 438 schepen, daaronder waren 20 Nederlandsche.

Wij ontvingen dezer dagen een present-exemplaar van een door Mr. G. J. A. Faber, bij de boekhandelen Gebhard en Co. uitgegeven *Nieuw Bestaand-Overzigt voor de Gemeente Amsterdam*. De Schrijver openbaart zich daarin als de anonymus, die het gratis-verkrijgbaar blaadje: *Het Eigenvalent voor Amsterdam*, had opgesteld; en deze nieuwe brochure is eigenlijk eene verdediging en uitbreiding van de vroegere. Daar die verdediging juist tegen ons gevoerd wordt, mogen wij er niet geheel van zwijgen; maar kunnen toch bijkans volstaan met de verklaring, dat wij met welgevallen gezien hebben, dat de S. zijne vroegere fautive berekening erkent, maar dat wij volstrekt geene dwaling onzerzijds hebben te erkennen. Wat meer is, de berekeningen van den S. zijn nog bij voortdurend verkeerd en daardoor valt de geheele basis van zijn voorstel weg. Zoo zegt hij b. v. op bl. 9, als goed staathoudkundige, het gezin op 5 personen te rekenen, maar op bl. 10 zegt hij: *De 60,000 personen die iets meer betalen, zullen wel wonen in de 7465 woningen door de commissie op eene huurwaarde van f 250 en daarboven gesteld.* Maar in die 7465 woningen wonen immers gemiddeld slechts 5 personen, derhalve in alle te zamen slechts 37,325 personen, de overige 22,675 personen wonen dus ook nog in woningen beneden f 250 huurwaarde; die 22,675 personen hebben nog eens 4535 woningen noodig; dit getal personen absorbeert alleen de woningen van f 150 tot f 250 huurwaarde, en nog een goed aantal der woningen van f 125 tot beneden f 150 huurwaarde. Onze vroeger gemaakte aanmerking is dus letterlijk waar. Het eerste is, dat de S. zijne nieuwe fout wel bemerkt, maar niet erkent heeft, want bl. 20 stelt hij, om zijne 60,000 personen toch in die 7465 betere woningen te bergen, het getal bewoners op 8 per woning; maar dat deze berekening volstrekt niet kan opgaan, weet de S. zelf zeer goed, en blijkt ook daaruit, dat terwijl het geheele getal woningen in Amsterdam 52,410 bedraagt, het getal inwoners nog beneden de 262,050, en dus iets minder dan 5 per woning bedraagt. Volgens den directeur der belastingen zijn hier te stede 28,603 woningen beneden de belastbaarheid: de commissie voegt hierbij nog 3,562, die beneden f 80 huurwaarde doen: dus te zamen 32,165 woningen of, tegen 5 per woning, 160,825 personen, die door de commissie geheel vrijgesteld worden. Nu stelt de S. slechts 100,000 personen vrij; de volgende 40 laat hij f 1.87½ per hoofd betalen; de daarop volgende 40 f 3.75 per hoofd, maar van die 80,000 moet men er nog 60,000 aftrekken, die volgens de commissie niet belastbaar zijn; dus moeten de f 150,000, welke de S. zich misrekenet, weder over de overige ingezetenen worden omgeslagen; dan wordt die omslag te hoog, bepaaldelijk voor de middel klasse: *quod probandum.*

Wij zouden dit alles zoo breed niet hebben uitgemaakt, indien de S. niet ons eene dwaling had willen opdringen, die niet bestond. Bij de nadere details houden wij ons dus ook niet op. Er kunnen enkele zeer goede, bruikbare, opmerkingen in voorkomen, die toch het stelsel zelf niet beter maken.

Nog slechts eene aanmerking: De Schr. is op bl. 23 weder in dezelfde dwaling vervallen, die wij in onze vroegere debatten met de *Amsterdamsche Courant* reeds grondig hadden wederlegd, met betrekking tot art. 245 der gemeente-wet (men zie onze courant van 17 Sept. 1855). De S. meent, dat de gezogde ingezetenen, die te A. wonen, maar eenige maanden op hun buitenverblijf doorbrengen, slechts in den omslag zullen moeten dragen voor den tijd dien zij hier vertoeven; die uitlegging is in strijd met letter en geest der wet; zoodanige ingezetenen zullen hier te stede den geheelen omslag over 12 maanden betalen, en zij zullen bovendien in den omslag te Zeist, Bloemendaal, Velp, of elders betalen over zoo veel maanden als zij buiten verblijf houden; daarin is ook niets onbillijks. Zij betalen in hunne woonplaats, even als ieder ander ingezetene; willen zij nog bovendien tijdelijk elders ingezetenen worden door een verblijf van meer dan drie maanden, dit staat hun vrij, maar dan betalen zij ook daar, in evenredigheid van den tijd van hun verblijf.

Ondanks al deze aanmerkingen mogen wij gaarne lijden, dat de brochure van den Heer F. veel verkocht wordt; zulks is ten voordeele van de Amsterdamsche spaarbank.

* 's GRAVENHAGE, 5 Jan. Heden zijn de Heeren Mr. Voorduyn en de Vos plegtig als raadsheeren in den Hoogen Raad, met toepasselijke aanspraak van de Heeren proc.-generaal, en van den voorzitter van den raad, ten aanhoore van een aantal belangstellenden geïnstalleerd. Beide de raadsheeren zullen zitting nemen in de kamer der strafzaken.

* 's GRAVENHAGE, 6 Jan. HH. KK. HH. Prins en Prinses Hendrik worden heden uit Luxemburg in deze residentie verwacht.

Het diner, dat gisteren ter eere van de Pruisische kavallerie-officieren door Z. Exc. den Graaf v. Koningsmarck werd gegeven, was zeer luisterrijk. Het werd bijgewoond door al de hoofd- en verdere officieren van het reg. dragonders, alsmede door velen van het regiment grenadiers en jagers.

Z. Exc. de Baron d'André, Fransch gezant bij het Nederl. hof, zal Donnerdag een diner aan het corps diplomatique geven.

Op 4 dezer stond voor het prov. gerechtshof in Zuid-Holland alhier terecht F. Ch. Reimers, 45 jaren oud, melkverkooper, geboren in Pruisen, laatst woonachtig te Rotterdam, als beschuldigd van in den nacht van 24 op 25 Sept. 1855, in het kantoor van de HH. A. van Hoboken en Zonen, te Rotterdam, te hebben geopend, met losbreking van sloten of sluitplaten, vijf lessenaars en uit twee daarvan arglistig te hebben weggenomen f 130 a f 150 aan gangbare muntspelen en een aantal gouden en zilveren niet meer gangbare muntspelen, een en ander toebehoorende deels aan den Heer J. van Hoboken van Cortegne, deels aan gemelde firma en zulks na zich in gemeld kantoor toegang te hebben verschaft door middel van eerst met eene ladder over eene poort te klimmen en alzo in een gang te komen, daarna met een centerboer en koevoet uit eene deur van een pakhuis, in evengemelden gang uitkomende, een stuk te breken, groot genoeg, om daardoor in het pakhuis te kruipen, vervolgens de dubbele deuren van dat pakhuis aan de tegenovergestelde zijde, uitkomende in een portaal, te openen met losbreking van de sluitplaat, eindelijk in de deur van het kantoor wederom met geweld een stuk uit te breken en alzo eene opening te weeg te brengen. De beschuldigde werd bijgestaan door den Hr. adv. Hoekwater. Het Openbaar Ministerie, vertegenwoordigd door den Heer advocaat-generaal Mr. J. W. Gefken, requireerde schuldigverklaring aan diefstal door middel van overklimming, gepleegd bij nacht op een afgesloten erf, in een aldaar uitkomend bewoond gebouw, met inklimming, uit- en inwendige braak, en veroordeeling van 5 tot 15 jaren confinement. De uitspraak is bepaald op 10 Jan. e. k.

De beschuldigde was bij gelegenheid van zijne intrede in het huis der HH. van Hoboken, voorzien van breejkijzer, ladder en centerboer en waarschijnlijk gewapend met een geladen pistool. Op den morgen toen hij naar het hof vervoerd werd, heeft hij getracht zijne geleiders te ontkomen.

* ROTTERDAM, 5 Jan. Met de stoomboot Batavier zijn alhier van Londen aangebragt twee kolossale ijzeren boeijen, bestemd om op den Banjaart en den Hindert geplaatst te worden. De inspecteur van het loodswezen is zelf hier, onder wiens opzigt het verdere vervoer en de plaatsing zal geschieden.

* NIEUWE DIEP, 5 Jan. Heden is van hier gestoomd het aan de werf van de Heeren van Vlissingen en Co. voor Turksche rekening gebouwde stoomschip *Alexandrie*, gedestineerd naar *Alexandrie* en bestemd

voor de sleepdienst op de rivier de Nijl. Deze boot zag er even als de voorgaande zeer goed uit en doet de fabriek van genoemde Heeren alle eer aan.

UTRECHT, 5 Jan. Gisteren is bij het hoog militair gerechtshof de sententie uitgesproken in de zaak van den aldaar tegenwoordig gedetineerden ligt matroos T. P. Nieuw, een jongeling van 22 jaren, die daarbij, wegens het aanranden en kwetsen van zijnen meerderen in rang, is veroordeeld tot de straf des doods met den kogel. (U. C.)

AMERSFOORT, 4 Jan. Tegen den Heer Mr. L. Zegers Veeckens, uitgever der *Amersfoortsche Courant*, is door de arrondissement-regterbank te Amersfoort rechtsgang verleend, en zulks op aanklagte van den Heer Mr. Johannes Lambertus Antonius Luyben, ter zake van eene zinsnede in de *Amersfoortsche Courant* van 14 December jl. N.º 269, luidende als volgt: *„Toen, na het uitbreken van den opstand, het Belgische congres te Brussel zamen kwam, spoedde ook diezelfde volks-vertegenwoordiger met zijnen collega en geestverwant Sassen van Isselt zich derwaarts, ten einde voor de Belgische (?) provincie Noord-Brabant in dat congres zitting te nemen. Die eer, door de priesterpartij hun toegekend, werd hem echter door de Belgische congresleden niet vergund. Luyben, zoowel als Sassen van Isselt, moest met de kous op het hoofd terug keeren.”* Genoomde Heer is dien ten gevolge door den regter-commissaris, belast met de instructie van strafzaken, gelagvaard tegen morgen den 5den Januarij. (N. R. C.)

SNEEK, 4 Jan. van den 22 tot en met den 28sten Dec. zijn in deze provincie 82 runderen aan de besmettelijke longziekte gestorven of afgemaakt; bedragende daardoor het gezamenlijk getal sedert 1 Jan. 1855 1962.

* WINSCHOTEN, 4 Jan. Gisteren is te O. Pekela met goed gevolg te water gelaten, het schoonerschip *Henderika*, groot 100 lasten, voor rekening eener rederij, onder directie van den Heer G. Addens, en gebouwd op de werf van den scheepsbouwmeester G. Drent, bevaren zullende worden door kapr. R. Huisman.

* MIDDELBURG, 5 Jan. Gisteren werd in de concertzaal alhier eene *société littéraire* gegeven, afgewisseld door mannenzang, ten voordeele der Ned. Herv. diaconie-armen dezer gemeente, waarvan de opbrengst ruim f 370 heeft bedragen.

ZIERIKZEE, 4 Jan. Eergisteren heeft zich bij het huis van arrest alhier aangemeld een persoon uit eene gemeente in Schouwen, die eene maand gevangenisstraf kwam ondergaan. Zijn naam, enz., kwam bij de inschrijving volgens zijne opgave overeen met die van een persoon, welke tot die straf veroordeeld was, maar spoedig werd ontdekt dat deze niet de veroordeelde was, daar zich een gevangene aldaar bevond, die hem kende en hem met zijn waren naam aansprak; dit door den cipiersknecht gehoord wordende, vermoede deze dadelijk het bedrog, hetgeen bij onderzoek bevestigd werd, waarop onmiddellijk de strafschuldige is gemaakt en in het huis van arrest gebracht, terwijl zijn plaatsvervanger naar huis is gezonden. (Zierikz. Courant.)

* OIRSCHOT, 4 Jan. Jongstl Woensdag avond is in de naburige gemeente Vessem een hevige brand ontstaan, die zoo snel toenam, dat in betrekkelijk weinig tijdsverloop het huis en inboedel van den leerlooier J. V. in de asch werd gelegd. Ongelukkiglijk moet niets tegen brandschade gewaarborgd wezen.

HANDELSBERIGTEN.

BEURS-BERIGT VAN AMSTERDAM.

KOFFIJ. Gedurende de laatste acht dagen was de handel, zoowel in Oost-Ind. als in West-Ind. soorten, hoogst onbeduidend; van laatstgemelde zijn de prijzen geheel nominaal; Java Koffij souteneert zich echter goed en tot 3½ c. wordt goed ord. weinig aangeboden.

THEE zonder handel. Nadat de lijst der invoeren over 1855 (zie ons N.º 7508) reeds was afgesloten, doch nog vóór het einde van dat jaar is te Hellevoetsluis voor een Rotterdamsch huis binnegekomen de Wynand, inhoudende volgens voorlopige opgave 4497/4 en 402/8 k. Congo, 633/4 en 239/8 k. Souchon en 533/4 k. Pecco.

TABAK. De stilte in dit artikel bleef onafgebroken voortduren; sedert ons vorig bericht zijn hoegenaamd geene omzettingen te vermelden. Gearriveerd van Curaçao per Raphael 20 cer. Cuba. De voorraad in de eerste hand bestaat thans uit 2037 v. Maryland, 173 cer. Havana, 262 cer. Cuba, 400 cer. Domingo, 14 cer. Carmen en 7251 p. Java.

KATOEN. Sedert ons laatste bericht is nog de afdoening uit de eerste hand tot geheimen doch zeer vasten prijs bekend geworden der 158 b. Georgia, in de vorige maand direct van Charleston per Vier Gebroeders aangebragt. Van New-Orleans zijn per Rajah voor de N. H. M. 2024 b. aangevoerd. Ook werden dezer dagen ruim 200 b. van Suriname en Nickerie met diverse schepen aangebragt. De stemming voor het artikel is lusteloos en zoude men eenige kleine partijtjes Noord-Amerik. in de someringen van ordinary tot middling iets lager kunnen kopen.

RUWE SUIKER. Bij zeer beperkte vraag blijft de markt in dezeflité flauwe positie en Java Suiker was niet dan tot f 6 onder de November prijzen te plaatsen.

GERAFFINEERDE SUIKER met eenigen handel tot verlaagde prijzen; de stemming blijft gedrukt, dech in de notering is voor het oogenblik geene verandering.

SCHIEDAM, 5 Jan. Garst: 132/2 @ Engelsche f 285 6/w; 133/2 @ Dito f 285 kontant. — Montwijn f 21.50; Jenever f 27; Amst. proef f 23.25.

LEYDEN, 5 Jan. Boter f 46 tot 52.

LEEUWARDEN, 4 Jan. Voor *Tarwe* vertoonde zich tot verlaagde prijzen vrij goede kooplust, en de puike soorten gingen tot ongeveer 15 c. en de ord. dito tot 40 a 50 c. lager, vrij goed van de hand. Men besteedde voor 126, 128 @ puike f 14.30.70; 123, 124 @ knappe f 13.30.50; en 120, 122 @ ord. dito f 12.50.80. Van roede werd vooral in de puike zware soorten weinig aangeboden, en men besteedde voor 133, 136 puike f 15.40.75, en 130, 131 @ dito f 15. — *Yogge* alleen aan dadelijk benoedigen tot ongeveer vorige prijzen te verkoopen; 117, 118 @ Inl. f 11.15.20. — In *Boekweit* ging weinig of niets om. — Winter-Garst vooral in de zware soorten weinig aangeboden en daarvoor vrij goede kooplust; 101, 103 @ puike f 6.20.50; 95, 99 @ dito f 5.40.70 en lichtere soorten voor Voeragie f 5.00.25 naar kwal. — *Haver* tot de verlaagde prijzen met goede vraag, vooral ter buitend. verzending; verkocht 84, 86 @ lijne f 4.45.65; 80, 82 @ dito f 4.20.35; 80, 82 @ ord. f 4.10.25 en 72, 74 @ Voer f 3.75, 3.90 naar kwal. — *Groene Erwt* gingen minder vlug van de hand, en mooie puikkokende werden van f 12 tot 12.50 verkocht. — *Boter* f 44.50.

Naar den tijd van het jaar, mogt de aanvoer van Runderen heden ruim worden genoemd. De prijs was eenigzins hooger dan de vorige week. Schapen waren mede williger. Vette Kalveren en Varkens waren prijshoudend. De handel was geanimeerd.

GRONINGEN, 4 Jan. Doordien in enkele kanalen het zij zoo veel verminderd was, dat de schuiten er door konden komen, hadden wij heden voor het eerst weder eenige, hoeczer nog onbeduidende aanvoer. Van nieuwe Ommelander Roode *Tarwe* zijn enkele partijtjes verkocht op 125 @ tot f 14.60 en die prijs ook nog te vergeefs geboden. — *Rogge* heeft van gebruikers op 116 @ f 10.90 en 11 opgebragt; tot f 10.80 was bij partij te plaatsen, maar niet te koop. — *Boekweit* alleen aan consuntie; 113 a 116 @ grijze Zand f 8.40 a 8.80; 113 a 116 @ zwarte dito f 8.20 a 8.60; 116 @ Veen f 8.40. — Winter-Garst nog niet ter veil; van Zomer zijn eenige partijtjes op 96 a 99 @ tot f 6 a 6.40 ter verzending genomen en 107 @ Knobbe f 7.20. — Witte Voer *Haver* zeer gevraagd en nog al iets in omgezet, maar dikke en zwarte niet bijzonder begeerd; 78 a 85 @ dikke Brouw f 4.40.45 a 4.80.85; 65 a 72 @ witte Voer f 3.60 a 4; 68 a 73 zwarte Voer f 3.55.60 a 4. — *Paardenboonen* weinig gezocht en zijn maar deugd van f 8 tot 8.50 afgegeven. — In *Koolzaad* is niets omgegaan, hoeczer eenige knappe partijtjes werden aangeboden.

ANTWERPEN, 5 Jan. Belangrijke omzettingen werden heden bekend in *Domingo Koffij*, waarvan circa 6000 b. zoowel disponibel als op levering verhandeld zijn. — Van *Havana Suiker* heeft men ca. 545 k. gerealiseerd. — *Granen* vast. *Tarwe* gevraagd, doch de fereiteit der houders verhinderde dat er zaken gedaan werden. Inl. *Rogge* werd gelaan a f 13½ en dispoenibele Amerik. a f 14½. Voor Zeeuwsche Wintergarst heeft men f 9½ betaald.

HAMBURG, 4 Jan. *Koffij* geheel zonder handel, de prijzen zijn niet dan nominaal te beschouwen; reël ord. Brazil 4½ a 4½, ord. a reël ord. Dom. 5½ a 5½ sch. — In *Ruwe Suiker* heeft zich de omzet bepaald tot ca. 800 k. bruin en geel Havana, die tot tamelijk onveranderde prijzen nemers vonden. — Van *Katoen* werden afgedaan 223 b. Georgia, middl. tot ca. 6½ sch. loco, 200 b. midd. en fair tot ca. 6½ a 6½ sch. op levering en 115 b. Laguna, mede op levering, tot ca. 5½ sch. — *Huiden* door voortdurend gebrek aan voorraad zonder eerste hands omzet. De stemming is zeer vast en door de berichten over den afloop der Leipziger mis rijdende. — *Verfhout*: Twee ladingen Laguna-Campêche en eenige partijtjes Dom. blauw hout zijn op levering verkocht. — *Raaphie loco* meer aangeboden tot 34 mb. Mei 34½, Oct. 31½ mb. — Banca *Tin* gevraagd, doch zonder noemenswaardigen voorraad, men noteert 14½ sch. — *Granen* voortdurend stil.

LONDEN, 4 Jan. *Koffij* stil doch vast. In veiling zijn heden verkocht 1012 b. native Ceylon van 52 a 53 sh., een kaveling a 53.6 voor goed a fijn en 51 sh. voor ord. Eene lading van 2200 b. Santos heeft zeilende nemers gevonden tot 47 sh. voor eene naburige haven. — *Suiker* lusteloos en met weinig handel. Het artikel geniet geen vertrouwen en door de vrees voor eene verdere daling wordt alleen voor directe behoefte gekocht. — *Rijst* zonder vraag en zeer flauw gestemd. — Van *Sumatra Peper* zijn 300 b. verkocht tot 5 a 5½ p., onder dezen laatste prijs zijn heden geene verkoopers. — *Notenmuscaat* werden met 2.7 a 2.8 betaald. — *Indigo* stil, doch zeer ferm. — *Tin* vaster, 300 lb. Banca vonden nemers tot 132 sh. — *Lijnolie* gestegen op 44 sh. in loco en 45 sh. op levering in Maart. — *Frische Boter* werd met 106 a 108 sh. betaald. — *Talk* stil op 68 sh.

LONDEN, 4 Jan. De aanvoer van granen en meel is sedert eergisteren niet van belang geweest. Er waren heden weinig koopers ter markt, doch voor inl. en vreemde *Tarwe* werd iets meer vraag bespeurd tegen de prijzen van 11. Maandag, de omzet was tamelijk uitgebreid. Overige graansoorten weinig begeerd, uitgenomen Meel, hetwelk iets boven de koersen van Maandag bedong.

Ofschoon de veemarkt niet ruim was voorzien konden de vorige prijzen zich niet dan met moeite souteneren.

Fondsen en Beurstijdingen.

LONDEN, Vrijdag 4 Jan. Consols op tijd 87½ a ¼; Brazil. 5 pCt. 98 a 100; Dito 4½ pCt. 90 a 92; Buenos-Ayres 54 a 55; Demer. 3 pCt. 81 a 84; Dito 5 pCt. 100 a 102; Russen 4½ pCt. 86 a 88; Dito 5 pCt. 95 a 97; Mexik. 3 pCt. 19½ a 20; Venez. 4 pCt. 25 a 27; Dito Uitg. 1½ pCt. 11 a 12; Grenada 3 pCt. 19½ a 20; Dito Uitg. 6½ a 7; Ecuador 4½ a 5½; Peru 4½ pCt. 94 a 96; Dito 3 pCt. 52 a 53; Holl. 2½ pCt. 63 a 64; Dito 4 pCt. 93½ a 94½; Dito Rijnspoorw. 1 a ½ disc.; Spanje 3 pCt. 38½ a 39; Dito 1½ pCt. 21 a 2½; Dito Coup. Cert. 4½ a 4½; Dito Amort. 7 a 8; Portug. 4 pCt. 45 a 47; Sardinië 5 pCt. 81½ a 82½; Turksche 6 pCt. 81 a 1. — Wissel: Amst. k. z. f 11.17; Dito 3 m. f 11.19 a 1.

De Engelsche fondsen blijven voortdurend lusteloos en flauw. Consols waren reeds op 87 teruggegaan, ten gevolge van verkoopen, vermoedelijk voor gouvernementens rekening, doch de markt herstelde zich later eenigzins, op het bericht, dat de West-Indische mail aangekomen was, met een bedrag van 3,156,313 doll. De vreemde fondsen waren over het algemeen iets flauwer, alleen Mexic. iets vaster op eene remise van 60,000 doll. voor het dividend-fonds.

Volgens de officiële prijs-courant is gedaan: Consols a 87½, 87, ½, ¼, ¼; 4½ pCt. Brazil. 91½; Mexik. 19½, 20; 5 pCt. Portug. 52; 4½ pCt. Russen 87, 86½; 5 pCt. Sardinië 81½; 3 pCt. Spanje 38½; 1½ pCt. Dito 21½, ¼; Dito Amort. 7; 6 pCt. Turksche 81½, 80½; 4 pCt. Dito 3½ disc.; 4½ pCt. Belgie 92½; 2½ pCt. Holl. 63¾; 4 pCt. Dito 94½, 94.

ROTTERDAM, Zaterdag 5 Jan. N. W. S. 2½ pCt. 62½; Dito 3 pCt. 74½; Belgie 50½; Spanje 21½; Dito Binnenl. 34½; Metall. 32½; Dito te Amst. 73½; Dito Nation. 67½; Mex. 19½; Venez. 11½; Rusl. 1828/29 100.

Scheepstijdingen.

Gepraaid, 30 Dec., op 490 2 N. Br., 90 48 W. L.: Dyonisia, Catharina, de Boer, Batavia n. Amst.

BINNENGEKOMEN.

TEXEL, 5 Jan.; Lewe van Neijenstein, Borchers, Tjilatjap. - Lion, ..., Harlingen, is naar Londen vertrokken.

HELVOETSLSUIS, 5 Jan.; President van Buren, Cramer, Londen.

CUXHAVEN, 4 Jan. Cornelia, Kroon, Rott.

GOTHENBURG, 29 Dec.; Hindoo, Hollengrén, Amst. - (in het opzeilen) Aurora, Hollingrén, Bat.

KAUSO, 23 Dec.; Johanna Caroline, Ronkes, Malaga, n. Stettin, wegens tegenwind.

ANTWERPEN, 5 Jan.; Elizabeth, Haverbult, Galatz.

SWANSE, 3 Jan.; Onoerneming, Ouweland, St. Malo.

HAVRE, 3 Jan.; Bouita, Hatch, Bat.

CADIX, 21 Dec.; Leeuw, Brouwer, Hamburg, dezelve is 24 dito n. Seville vertrokken.

GIBRALTAR, 25 Dec.; Dankbaarheid, Mannekes, Vlaard.

MARSEILLE, 1 Jan.; Burger, Bartelse, New-Castele; UITGEZEILD.

TEXEL, 5 Jan.; Alexandrie, ..., Meijer, Alexandrie E.-Nijverheid, Prins, Londen. - Truda, Das, Shields.

HELVOETSLSUIS, 5 Jan.; Erasmus, Scharper, Bat. - Catharina, Stehr, New-York. - Catharina Jantina, Potier, Konst. - Penelope, Witt, Londen. - Petronella, Addens, Belfast. - Sallandt, Jonker, Jonker, New-Castle. - Eemstroom, Bultje, id.

BRIELLE, 5 Jan.; Tweelingen, v. d. Laan, Nnew.

MAASSLUIS, 5 Jan.; de Zwaluw, Goedknegt, Nantes.

LONDEN, 3 Jan.; zeilk.: Hansing, Osim, Amst.

FALMOUTH, 3 Jan.; Bommeleraard, Loos, Liverpool en Bat.

NEW-PORT, 2 Jan.; Feika Jantina, Mulder, Bilbao.

NANTES, 2 Jan.; Cornelia, Dijk, Rott.

CADIX, 23 Dec.; Jenneker Hendrika, Pik, Rio-Grande.

Rivier-Berigten.

ARNHEM, 5 Jan. Rijnhoogte 1 el 4 p. 8 d., gev. 7 d.

KEULEN, 5 Jan. Rijnhoogte 6 vt. 11 d. Keulsch (6 vt. 10 d. Rijnl.)

Carga-Lijsten.

ROTTERDAM.

MALAGA, Antiquary, Rasmussen: 8/1, 2/4b. Wijn, 1 col. Rozijnen en Vijgen, Thormann en Co.; 1 col. Rozijnen en Vijgen, A. T. Sölling en Co.; 9 b. Oranjeschillen, 6 k. Rozijnen, 1 k. Vijgen, 1 v. Amandelen, Lenersan en Co.; 50 k. Rozijnen, Coomans, Born en Philip; 50/1, 50/2 k. Rozijnen, Rochussen en Pit; 1 k. Rozijnen, H. Braakman en Co.; 965 st. Lood, C. Balguerier en Zn.; 1 b. Wijn, 6 p. Olie, C. Hemman en Co.; 2 b. Oranjeschillen, J. H. Claus en J. Raulino; 6 b. Oranjeschillen, C. F. Leysner; 2 b. Oranjeschillen, T. A. Voigt en Co.; 73 k. Citroenen, G. Herklots, te Amst.; 28/2 k. Citroenen, Jurrjens, te Amst.; 55/1, 75/2, 50/4 k. Rozijnen, 120 col. Vijgen, 50/2 k. Citroenen, 837 st. Lood, 35 z. Koopmansgoederen, Order.

BREMIEN.

BATAVIA, Actif, Theiste: 50 legr. Arak, 335 kranj. Suiker, 1394 b. Rijst, 193 z. Gom-Elastiek, 1000 st. Buffelhuiden, F. Müller en Zn.

SANTA MARTHA, v. Vineaek, Paycken: 2384 p. Tabak, Order.

NEW-ORLEANS, Herman, Windhorst: 2300 b. Katoen, Diverse.

PER TELEGRAAF.

LONDEN, Zaterdag 5 Januarij.

De *Morning Post* verzekert, dat de krijgsraad, welke te Parijs zal vergaderen, alle mededeelingen ontvangen en onderling vergelijken zal, zonder evenwel eenig plan op te maken of eenig besluit te nemen. Hij zal alleen een rapport inleveren aan de gouvernementen, die daarop zullen hebben te beslissen. Engeland zal daarbij vertegenwoordigd worden door de generaals Airey en Jones en door de admiraals Lyons en Dundas.

(Rechts in een gedeelte der Eerste Editie mededeeld.)

PARIS, Zaterdag 5 Jan. Frans. 3 pCt. 63.25; Dito 4½ pCt. 91.75; Spanje 3 pCt. 34; Dito 1½ pCt. 21; Credit Mobilier 1355 ex Coup.; Fransch-Oostenr. Actien 715.

PARIS, HEDEN, Zondag 6 Januarij.

De *Mouiteur* bevat eene resolutie van den minister van financiën, bepallende den interest der schatkistbons van 5 maanden op 3½ pCt., van 6 tot 11 maanden op 5 pCt. en van 12 maanden op 5½ pCt.

MADRID, Vrijdag 4 Jan. 1½ pCts. 21.50; 3 pCts. 74.70 ex div.

VERSLAG van het beheer van Nederlandsch Indie en van den staat, waarin het zich bevindt, over 1853.

(Vervolg en Slot).

Daar de cultuur van Kanelboomen zeer in den smaak valt van de bevolking, bestaat er in de residentie Bantam, Bagelen en Banjoemas nog altijd gelegenheid tot uitbreiding.

De aanplantingen zijn alom in goeden staat en worden behoorlijk onderhouden.

Het keuren der boomen geschiedt, onder toezicht van de controleurs bij de landelijke inkomsten en cultures, door de opzieners en mandooers voor de kaneelcultuur in dienst.

De slechtsoortige boomen worden uitgerooid en door betere vervangen. De werking der kaneel-olie-stokerijen heeft in 1853 geene verandering ondergaan.

In de afdeling Krawang is gedurende dit tijdvak verkregen eene hoeveelheid van 31½ Amst. ponden, kostende f 6,10 het pond.

In Bagelen is van 1916 Ned. f. afval verkregen 11½ Amst. f. olie.

In 1853 was het getal kaneel-irrigatingen 40: Uitgestrektheid der kaneeltuinen 1874½ bouws van 500 vierk. roeden; verkregen kaneel buiten den afval 174,188 Amst. f.; verkoopbare afval 10,094 Amst. f.; gezamenlijke kosten f 106,784 (van 120 duiten); gemiddelde prijs, waarop de picol het gouvernement te staan komt, de verkoopbare afval mede gerekend 694 duiten; gedurende dit jaar was de opbrengst van het in Nederland geveilde bruto f 88,97½, netto f 71,42½ per pikol Nederl. courant.

De uitkomsten der Cochenille-teelt waren in 1853 niet bijzonder gunstig, voornamelijk bij de particuliere onderneming in de residentie Cheribon, waar, ten gevolge van het overlijden van den contractant en de daardoor veroorzaakte veronachtzaming der administratie, in 1853 geen product aan het gouvernement is geleverd.

De uitkomsten der cultuur waren als volgt. In 1853 getal Cochenille-irrigatingen: Uitgestrektheid der nopal-aanplantingen 346½ bouws van 500 vierkante roeden; verkregen Coch. 79,075 Amst. f.; gezamenlijke kosten der aan het gouvernement geleverd Coch. f 55,374 (120 duiten); gemiddelde prijs, waarop een pond aan het gouvernement te staan komt f 1.51 (120 duiten); gedurende dit jaar was de opbrengst der in Nederland geveilde Cochenille bruto f 323,90½, netto f 289,00½ per pikol N. C.

De Tabaks-cultuur heeft gedurende het jaar 1853 over het algemeen weder betere resultaten opgeleverd dan in het vorige.

Voor 1853 zijn 2167½ bouws van 500 vierk. Rhijnl. roeden met tabak geplant geworden; geoogst werd er van 2150½ bouws, zijnde 17½ bouws mislukt.

De uitkomsten der tabakscultuur, voor zoover zij met tusschenkomst van het bestuur plaats had, waren: In 1853 17 ondernemingen; uitgestrektheid velden, van welke geoogst is 2150½ bouws van 500 vierk. roeden; opbrengst 25,229 pik.; hoeveelheid bereid voor de Europeesche markt 24,529 pik.; genoten betaling door de plantende huisgezinnen f 206,254 (van 120 duiten).

De uitkomsten der pepercultuur waren in 1853 weder, als in 1852, bijzonder ongunstig, tot verklaring waarvan echter thans bijzonder wordt gewezen op de omstandigheid, dat de peperkrank, even als de koffijboom, slechts om de 3 of 4 jaren een rijken oogst oplevert.

De uitkomsten in 1853 waren als volgt: Aanwezige ranken 894,339 vruchtdragende en 569,442 jonge; geleverde hoeveelheden 1044 pik.; gezamenlijke kosten der aan het gouvernement geleverde f 6716 (van 120 duiten); gemiddelde prijs waarop de pik. aan het gouvernement te staan komt f 6,324 (van 120 duiten); opbrengst der in Nederl. geveilde per pik. bruto f 27,01½, netto f 18,91½ Ned. courant.

Van particulieren landbouw wordt opgegeven, dat de bebouwde landen op Java bedroegen eene uitgestrektheid van 1,632,271½ bouws; met eene bevolking van 827,977 zielen, en aangeslagen voor de verponding op eene waarde van f 28,506,899.

De staat van den veestapel was gedurende dit jaar niet ongunstig.

Na afreke van verminderingen door slagting, sterfte en uitvoer, welke laatste echter onbeduidend is, bedroeg de veestapel op geheel Java (met uitzondering van Batavia, Soerakarta en Djokjokarta) op ultimo Dec. 1853: 1,516,690 stuks buffels, 555,244 stuks rundvee en 377,714 stuks paarden; dat is: 21,045 stuks buffels, 6178 stuks rundvee en 5393 stuks paarden meer dan op ultimo December 1852.

Landbouw op Sumatra's Westkust. Hoewel de padie meestal geplant wordt op velden, die niet geregeld van water kunnen worden voorzien, heeft de oogst in 1852 toch de vrij aanzienlijke hoeveelheid van 4,542,611 pik. opgeleverd.

Koffij: De ondervinding heeft geleerd, dat kleine tuinen, in de nabijheid van de woningen der planters, of groote aanplantingen op boschgronden, naar inlandsche wijze aangelegd, betere uitkomsten opleveren dan groote geregelde tuinen.

Zoo het schijnt, heeft de Maleijer in dezen een afkeer van alle regelmaat, die hij als eene kwelling beschouwt. Liever plant hij hier en daar op plekken, die hij zelf uitkiest en op eigen manier bewerkt.

De papper-koffij (op Sumatra, koppie dapoer), wordt over het geheel goed onderhouden en geoogst, alhoewel daarover geene controle bestaat.

Gedurende het jaar 1853 werden geplant: 1,229,888 koffijboomen in geregelde tuinen; 4,333,923 dito in bosschen; 6,740,064 dito in kampongs.

Priaman en Padang leveren eettige notenboomen op. Het product daarvan wordt thans gezegd met de foelie tegen 1 duit per noot aan de handelen te worden verkocht.

In de opgaven van het vorige jaar werd eene opbrengst van 1000 noten berekend aan de eigenaren een voordeel van f 3 sjaars op te leveren.

Djatichout. Men tracht met goed gevolg den djatichboom op Sumatra over te brengen. De aangelegde stapelplaats ter voorziening in de behoefte van hout voor civile en militaire gebouwen heeft aan de verwachting beantwoord.

In 1853 is te Padang Pandjang een sleepweg gemaakt, die insgelijks zeer voldoet.

Veeteelt. Blijkens eene telling in 1852 gedaan zoude de veestapel bestaan uit: 18,137 stuks paarden, 154,900 stuks buffels, 84,958 stuks runderen, 21,520 stuks geiten, 9832 stuks varkens.

Landbouw van Benkoelen. De rijstcultuur is in dit jaar goed uitgevallen; de marktprijs was van f 5 tot 6 per pikol. Het product is over het geheel slechts voldoende voor de consumtie. Alleen de straks genoemde afdeling heeft p. m. 600 pikols uitgevoerd.

Specerijen. 's Lands specerijtuint te Permatan Dalm gaat langzamerhand te niet. Gemiddeld over de drie laatste jaren heeft die tuin opgebracht f 313,42 sjaars. Het bestuur was voornemens, voorstellen te doen tot intrekking.

Landbouw van Palembang. Gedurende 1853 werden 7391 pikols uitgevoerd en 3238 pik. ingevoerd, zoodat de oogst meer heeft opgebracht dan de behoefte vorderde.

Katoen: Deze is de geliefkoosde cultuur van de bevolking. De geheele oogst kan bij benadering op 36,000 worden geschat. Voor de ruwe katoen werd gemiddeld een prijs van f 6.30 per pik. betaald. De goede soorten gelden somtijds f 7.

Landbouw van Riwou. De Peper geeft hier ½ tot 1 kattie per rank, draagt vrucht op een leeftijd van 2½ a 3 jaar, naar gelang van de verzorging en de vruchtbaarheid van den grond.

Nagenoeg al de Peper gaat naar Singapore; een klein gedeelte wordt naar Java gezonden.

De grondslag op de Peper, een territoriaal regt van f 1.50 per pikol zwarte en f 2 per pik. witte Peper, bragt op f 33,780 reëcis.

Landbouw in de Zuid- en Ooster-afdeeling van Borneo. De productie van de rijst is niet toereikend voor het verbruik. De aanvoer van de bovenlanden en van Java bedroeg in 1853 ca. 5000 pik. Men plant op verspreide en onbewerkte, in de bosschen uitgekapt velden, die dikwerf overstromd worden. Te Pagatan, eene Boeginesche kolonie in Tanahboemboe, treft men alleen goede sawa's aan.

Aan goede houtsoorten verschaffen de bosschen ruimen voorraad. In het bijzonder komt het ijzerhout in groote hoeveelheid voor.

Gp plaatsen waar geen Sago-boschen worden aangetroffen, voedt men zich met aardvruchten, djagong en pinang.

Vroeger bloeide op Ternate en omliggende eilanden de specerijteelt, doch thans is daar weinig mer van over. De resident acht het onraadzaam, deze cultuur weder in het leven te roepen, vermits de tegenwoordige bewoners, bestaande uit Mohammedanen, Alfoeren en Papoeërs, daarenboven bijna geheel onbekend en daarenboven niet geneigd zijn aanplantingen aan te leggen en te verzorgen, waarvan eerst na verloop van 10 à 12 jaren de vruchten kunnen geplukt.

Men vindt op Ternate, Almaheira en Tidore een gezamenlijk getal van p. m. 19,000 notenboomen, zoo in geregelde tuinen als in het wilde, waarvan de opbrengst naar Menado en Macassar wordt uitgevoerd tegen f 25 per pik. terwijl de marktprijs op laatstgemeld plaats tot f 50 klimt.

Op de kust en eilanden van Nieuw-Guinea bestaat een aanzienlijke uitvoer van noten; p. m. 1500 pik. sjaars.

Landbouw van Amboina. Ofschoon de nagelcultuur in de laatste jaren zoo niet achteruitgegaan, dan toch nagenoeg op dezelfde hoogte gebleven is, bedroeg de oogst in 1853 343,209 pond of 39,113 meer dan in 1852. Er bestaat geene gelegenheid voor uitbreiding, wegens gebrek aan geschikte gronden. Elk huisgezin moet, volgens de bestaande voorschriften, 40 tot 50 boomen aanplanten, doch bezit nog wel p. m. 60 boomen bovendien, zoo in als buiten de tuinen. Voor het pond wordt 30 duiten te goed gedaan. Het schijnt, dat de trapsgewijze vermindering der cultuur sedert het begin dezer eeuw voor een groot deel moet toegeschreven worden aan mislukking van aanplantingen.

De sagoboschen op de eilanden Amboina, Saparoea, Hareoko en Noela-Laut werpen, volgens de thans, in strijd met vroeger ontvangene opgaven, voldoende voedsel af voor de bevolking. Bij gebrek wordt sago verkregen van de eilanden Boeroe en Ceram.

Opmerkelijk is het, dat deze zoo hoogst nuttige boom door den Amboinees met de grootste onverschilligheid wordt behandeld.

Het verbruik van sago kan gerekend worden op 1,980,128 toemang van 25 pond, het product van 99,006 boomen.

Een Europeesch ondernemer heeft eene fabriek in werking gebragt, ten einde de sago voor de Europeesche markt te korrelen. Tot dus ver heeft die zaak goede uitkomsten gegeven.

In de laatste jaren is de klapperteelt zeer toegenomen. Onder ultimo December 1853 telde men:

231,265 vruchtdragende boomen;
213,003 jonge boomen:

Te zamen 444,268 boomen.

Alleen op het eiland Boeroe wordt rijst geplant, tot eene uitgestrektheid van 2000 vierkante roeden en zulks onder het toezigt van het gouvernement. Daarvan zijn verkregen 28,380 katties.

Landbouw van Banda. De oogst van notenmuscaat bedroeg

in 1853 . . . 143,691 pd. goede foelie en gruis;
in 1852 . . . 135,475 " " " " " " " "
dus meer . . . 8,216 " " " " " " " "

in 1853 . . . 583,547 pd. middelbare, magere en gebroken noten;
in 1852 . . . 562,771 " " " " " " " "
dus meer . . . 20,776 " " " " " " " "

Mijnen. Mogt de tin-productie op Banka in 1852 in vergelijking met vroegere jaren gunstig genoemd worden, zij werd nog overtroffen door die van 1853.

De levering in 1853 bedroeg 86,618 pikols. Waaraan evenwel moet worden afgetrokken de overgebleven tinerts van 1852, ten bedrage van 90½ vrachten of 2,262 "

Rest 84,356 picols.
Doch waarbij moet worden geteld de onder ultimo December nog onversmolten gebleven erts van 1853, ten bedrage van 27½ vrachten of 6,893 "

Zoodat de zuivere tin-productie van 1853 is geweest 91,249 pikols. De 247 mijnen, welke Banka bezit, hebben gedurende 1853 genoten:

Aan versterkingen (levensmiddelen) f 461,407.53½
Aan voorschotten (kontanten) " 299,045.37½
Aan uitkeeringen " 441,234.55½

In het geheel f 1,201,687.26½

De mijnschulden bedroegen:
Onder ultimo 1852. f 259,615.59
Onder ultimo 1853. " 196,827.53

Dus in 1853 minder dan in 1852 f 62,788.06
Waaronder evenwel is begrepen eene som van " 59,017.77

Welke in 1853 is afgeschreven, zoodat de schuld inderdaad is verminderd met " 3,770.49

Op Blitong waren door de concessionarissen aangelegd 19 tinmijnen, zijnde twee kollong-, vier koeliet-kollong-, en dertien koeliet-mijnen.

Volgens het verslag van den assistent-resident bedroeg de productie in 1852 670½ pikol, hetgeen voor een begin als zeer gunstig werd beschouwd.

Overigens is bij dat verslag aangetekend, dat de Kongsijs op Blitong op gelijke wijze waren ingerigt als op Banka. De concessionarissen moesten echter f 15 zilver betalen, terwijl het gouvernement op Banka, blijkens het verslag van 1849 f 13½ per pikol zilver betaalde.

Gemis aan mijnwerkers verdraagde de exploitatie. Het personeel bij de mijn Oranje-Nassau te Pengaron bestond op ultimo December in 1853 uit: 679 man.

Het restant steenkolen buiten de mijnen van Pengaron bedroeg 14,399½ ton.

De afleveringen bedroegen in 1843: Naar Java en elders, verzonden voor rekening van het gouvernement, vruchtvrij voor overgevoerd zout 1036½ ton; tegen betaling van verschillende vrachten 6208½ ton; verstrekt aan Zr. Ms. stoomschepen, stoompraauw, smedij, enz. 237½ ton; verstrekt aan particulieren (waaronder 368½ ton ten behoeve van de Peninsular and Oriental steam navigation company), tegen betaling van f 30 de ton 1115½ ton; te zamen 8598½ ton. Zoodat de voorraad te Bundjermassin onder ultimo 1853 bedroeg 5801½ ton.

De opbrengst der mijnen beliep alzo ruim 3700 ton meer dan in 1852, terwijl ruim 1200 ton meer in 1852 naar Banjerimasin is afgevoerd en desniettemin gemiddeld met 100 arbeiders minder is gewerkt.

Voor zoover de kopererts-depôts op Sumatra's Westkust bekend en onderzocht waren, zouden alleen die van Batoe Tiga en Penninggahan, wegens de hoedanigheid van den erts, voor ontginning in aanmerking kunnen komen. Het voorkomen van den erts gaf echter geen de minste zekerheid voor eene voldoende hoeveelheid, zoodat eene exploitatie uit dat oogpunt eene gewaagde onderneming scheen. Uit hoofde van het groote zwavel- en ijzergehalte zou de erts van Penninggahan eene moeilijke en kostbare bewerking vorderen, en zoolang op Sumatra geene goede kolen gevonden worden, tot redelijken prijs verkrijgbaar, zou de uitsmelting aan de mijn alleen met houtskool kunnen geschieden, waartoe echter die streek geen genoegzaam hout oplevert. Het vervoer der erts naar zee, dat per sas zou moeten plaats hebben, zou daarentegen weder veel te kostbaar zijn om er aan te kunnen denken, ze naar eene smelterij, elders in Indie of in Europa, te verzenden.

Ook de ijzerers kon wegens gebrek aan brandstof en kostbaar vervoer volstrekt niet voor eene exploitatie in aanmerking worden gebragt.

De gevonden kolen waren geheel onbruikbaar voor brandstof en zouden, al waren zij ook daartoe geschikt, wegens de geringe zwaarte der laag de ontginning niet waard zijn.

Te Boekiet Kandong waren ontdekt marmor en mergel, die geschikt waren bevonden voor bouwmaterialen.

Met certificaten van Nederlandschen oorsprong en bewerking zijn ingevoerd aardewerk f 16,087, beenzwart f 170, blik en dito-werk f 429, boeken, muziek en dito instrumenten f 68,095, glas- en kristalwerk f 62,238, goud- en zilverwerk f 9,214, goud- en zilvergalon en militaire ornamenten f 6,257, horlogien en instrumenten f 1923, kleedingstukken f 7402, koperwerk f 18,353, kramerijen f 6021, kurken f 372, lakens en wollen stoffen f 95,911, lood f 3048, lijnwaden en katoenen goederen f 7,298,454; meubelen f 39,917 modewaren, galanterien en parfumerien f 11,065, provisien f 458,983, rijtuigen, leder- en zadelwerk f 20,835, scheepsbehoefden f 16,136, schrijfbeschoef en f 81,277, speelkaarten f 1006, spermaceetkaarsen f 795, steenen (mitsel- f 3901, tabak, snuif en sigaren f 6862, vaatwerk f 43,286, verfwaren f 51,882 wapenen van woelde en jagtkruif f 3470, wijn en andere dranken f 610,767 ijzer en dito-werk en machinerien f 522,098, zakken (koffij-) f 64,998, zijden stoffen f 32, diverse f 3019. Totaal f 9,597,303.

De uitvoer heeft bestaan in 663,878½ pikols rijst, 1,019,574½ pikols koffij, 1,768,233½ pikols suiker, 1,846½ pikols foelie, 124,000½ pikols nagelen, 4,413½ pikols noten, 64,355½ pikols tin, 1,323,002½ ponden indigo, 2,083½ pikols kaneel, 140,962½ ponden cochenille, 15,009½ pikols peper, 13,526½ pikols thee, 35,738½ pikols tabak, 13,000½ pikols notenzeepe, 794½ pikols hofivolas.

De schepen in 1853 aangekomen, kwamen van Nederland 83 met 24,125 lasten, van elders in Europa 52 schepen met 12,658½ lasten, te zamen uit Europa 135 schepen met 36,783½ lasten; van Amerika 13 schepen met 3100 lasten, Kaap de Goede Hoop 6 schepen met 1100½ lasten, de West van Indie 20 schepen met 4446½ lasten, China, Siam en Manilla 56 schepen met 13,552½ lasten, Japan 1 schip met 459 lasten, Nieuw-Holland 149 schepen met 28,999½ lasten, den Oosterschen Archipel 1790 schepen met 54,913½ lasten, te zamen 2170 schepen met 143,354½ lasten.

Vertrokken zijn: Naar Nederland 250 schepen met 72,552 lasten, naar elders in Europa 35 schepen met 7291½ lasten, te zamen naar Europa 285 schepen met 79,843½ lasten; naar Amerika 12 schepen met 4142 lasten, de West van Indie 6 schepen met 1716½ lasten, China, Siam en Manilla 22 schepen met 3739½ lasten, Japan 1 schip met 459 lasten, Nieuw-Holland 45 schepen met 7333 lasten, den Oosterschen Archipel 1909 schepen met 60,460½ lasten, te zamen 2280 schepen met 157,754½ lasten.

Gedurende 1853 zijn afgevoeren 39 zeebeuven, als:

Aan Europeanen 9 voor eene scheepsruimte van 678½ last.
" Chinezen 13 " " " " " 1011½ "
" Arabieren 8 " " " " " 890½ "
" Inlanders 9 " " " " " 610½ "

Te zamen 39 vaartuigen, metende 3120½ last.

De particuliere stoomvloot bestond in 1853 uit de volgende schepen, gedeeltelijk niet in Nederl. Indie te huis behoorende, en daarom voor dat gedeelte niet vermeld op boven bedoelde lijst: Java groot 269, Koningin der Nederlanden 254 lasten, beide behoorende aan de Nederl. Ind. stoomboot-maatschappij, wier bestaan in 1853 voor den tijd van vijf jaren is verlengd. Ambon groot 183, Padang 181, Makassar 175, Banda 106 lasten, alle behoorende aan eene Nederlandsche maatschappij, onder directie van den Heer W. Cores de Vries. Langen Lamongan groot 53½ last, gevende te zamen zeven stoomvaartuigen, metende 1221½ last.

Scheepbouw. Het aantal particuliere scheepstimmerwerven in 1853 op Java en Madura aanwezig bedroeg in de residentie Batavia negen, alle slechts bestemd voor den aanbouw van inlandsche vaartuigen; in de residentie Rombang twee, waarvan eene de Dassoon vrij belangrijk is; en in de residentie Soerabaya drie voor den aanbouw en drie voor reparatie van zeevaartuigen.

FELIX MERITIS.

AMSTERDAM, Zondag 6 Januarij.

Donderdag den 3den Januarij hield de Heer P. P. Roorda van Eysingz bij de afdeling Koophandel van de Maatschappij Felix Meritis, zijne eerste voordragt over vroegere en latere Koloniatie, in verband met een plan van Koloniatie, door Nederlanders in Nederlandsch-Indie, met aantooning van de mogelijkheid en noodzakelijkheid eener zoodanige volkplanting.

Nadat spreker in het eerste gedeelte van zijne voorlezing de moeilijkheden en den gewigtigen tegenstand der Portugeezen bij onze eerste vestiging in Indie geschiederd had, en hoe het ons slechts na aanhoudende inspanning en trotsering van alle gevaar had mogen gelukken, die magtige en naijverige natie uit den Indischen Archipel te verdrijven en te verdrijven, ontvouwde hij de redenen, die hem bewogen hadden, om een plan tot koloniatie van Nederlanders in Nederlandsch-Indie te ontwerpen.

In de eerste plaats wees hij op de toenemende verarming van velen onzer landgenooten bij de hoogere prijzen der levens- en andere noodzakelijke behoeften, waardoor de fondsen van verscheidene liefdadige gestichten weldra ontoereikend zullen zijn, om in het onderhoud van het gedurig aanwassende getal nooddrufuigen te voorzien. Hij toonde aan, hoe ook de middelklasse steeds zwaarder belast wordt en door de ondersteuning van die dooeters der maatschappij meer en meer verarmt, en dat, wanneer men nu terugdeinsde, om de handen aan het werk te slaan, de allerschroemelijkste gevolgen te verwachten waren. Als tweede reden noemde hij het onbehouwd liggen van zoo vele rijke streken in Nederl. Indie, die door de vruchtbaarheid van grond bij ontginning zonder twijfel die voortbrengselen zullen opleveren, die den landbouwer een goed bestaan verzekeren, en handel zoolw als scheepvaart moeten bevorderen. Niet enkele, maar miljoenen zouden nog in den grooten Indischen archipel hun brood kunnen vinden, mits men de koloniatie met beleid en vastberadenheid aanving, en zij niet alleen hier te lande maar ook in Indie beschermd en ondersteund werd.

De derde reden lag in het wenschelijke van eene vermeerdering der Ned. bevolking in Ned. Indie zelve, dat eenmaal in haar een sterken steun zou vinden, zoo dikwijls die moegt vereischt worden. Het is toch eene bekende zaak, dat het gedurig moeilijker en moeilijker wordt, geschikte mannen voor de krijgsdienst aldaar aan te werven. Thans is Ned. Indie bijna overal in rust, maar eest stadje Tasim, een Dijo, Negoro Toemengong Mohamed zou in staat zijn, om de grootste moeilijkheden bij het klimmend gebrek aan troepen te veroorzaken. Men weet niet, wat zorgen, wat angsten, welke opdoringen en welk een holdenmoed er vereischt worden, om in een oorlog op Java hier de rust te bewaren en elders een hevigen strijd te voeren en te volcinden. Is eens echter de Nederlandsche bevolking in Indie uitgebreid, dan zal zij, even als de schutterijen zulks gedaan hebben, in tijden van gevaar belangrijke diensten kunnen verrigten. Van daar dat het nu uit een staatkundig en uit een krijgskundig oogpunt van het grootste belang is; de volkplanting uitsluiting door Nederlanders te bevorderen. De slechts voorgeweende vrees van afscheuring is geheel ongegrond; de Kaapsche boeren, die zich aan een hun vreemd bewind onttrokken, poogden nimmer zich van het Nederlandsch bestuur los te maken. De koloniatie kan overigens zoodanig over den Indischen Archipel worden verdeeld, dat de bevolking alleen nuttig kan worden, zonder door onderlinge aanraking een zamenspannend geheel te vormen. Eene vierde reden vond spr. in de groote verhuizingen van landbouwers naar Noord- en Mid-den-Amerika, naar Port-Natal en Nieuw-Holland, alwaar zij gronden bebouwen, die vruchtbaarder en in hoedanigheid voortreffelijker dan de meeste streken van Europa, ook meerdere voortbrengselen zullen afwerpen, waardoor noodzakelijk eene daling in prijzen moet ontstaan, terwijl de waarde der landerijen hier en elders zal verminderen, hetgeen voor den kleinen landbouwer niet ongunstig werken kan. De vraag doet zich nu voor, welke streken van Java voor zulk eene koloniatie het meest geschikt zouden zijn.

Aanvankelijk moet het streven zijn, om de Nederlandsche kolonisten zoo veel mogelijk van de talrijke inlandsche bevolking verwijderd te houden, ten einde mogelijke botsingen te voorkomen, die later, als men zich met het denkbeeld van koloniatie meer gemeen zal hebben gemaakt en een zeker burgerregt verkregen heeft, niet meer te duchten zullen zijn. Als de meeste geschikte streken om dit plan te doen welslagen, noemde Spr., die, welke gelegen waren in de residentie Besoeki, in de districten Samadjang en Handagan. De rivier Poeyer stroomt door dit gewest en voert de watern af, die van de helling der bergen afvlieten. Het is een woest en weinig bewoond oord, dat zeer vruchtbaar is en groote wouden bevat, wier zwaar geboomte uitzinnend timmerhout voor woningen aanbiedt. De bewoners der aan die rivier gelegerd dorpjes zijn zachte, vredelievende menschen en weinig in getal; zij zouden tegen loon of rijst de vruchtbare gronden ontginnen, de boomen vellen en tot planken kappen of zagen en de woningen voor de kolonisten ingevoelge en te bepalen plan kunnen bouwen. De uitgestrektheid van den grond is hier van het Oosten tot het Westen een graad of twintig uren gaans en van het Zuiden tot het Noorden een halve graad of 10 uren gaans breed. Om nog meer andere redenen dan de genoemde wordt dit gedeelte van Java als zeer geschikt verklaard, om er eene Nederlandsche volkplanting met vrucht aan te leggen. Java is niet minder vruchtbaar dan Noord-Amerika, alwaar de Nederlanders hunne belangen zoo zeer miskend en de Engelschen de hunne zoo uitnuttend gekend en bevorderd hebben, waardoor de Vereenigde Staten nu reeds een trap van veldvaart en bloei hebben bereikt, die Europa geheel met verbazing vervult. Het staat nu nog aan Nederland, om in O.-Indie te herstellen wat onze voorouders zoo jammerlijk in W.-Indie hebben bedorven. Het is nu nog tijd, een aanvang met geregelde volkplantingen in Nederlandsch-Indie te maken en op goede gronden te verwachten, dat er bij het nemen van verstandige en volhardende maatregelen, groote uitbreiding aan landbouw, scheepvaart en koophandel zal worden gegeven en dat binnen weinige jaren dorpen en steden zullen verrijzen, daar waar thans de ondoordringbare wouden tot eene schuilplaats voor het wild gedierde verstreken. Na vervolgens nog op Algiers en Afrika's noordkust gewezen te hebben, als een treffend bewijs wat door vastberadenheid en beleid kan gedaan worden, sloot Spr. zijne allerbelangrijkste voordragt met den wensch, dat al mogt men in de middelen tot uitvoering van het plan met hem verschillen, het beginsel, als de hoofdzaak, echter door allen zoude aangenomen worden.

Hierna volgde een gemeenzaam onderhoud, onder leiding van den Spr., naar aanleiding van het gesprokene.

INGEZONDEN STUKKEN.

HET KANAAL VAN SUEZ.

Meermalen is opgemerkt, dat de hevigste oorlogen minder blijvend inwoel hebben dan het verleggen van den handelsweg. De eerste toch werken geweldig, doch voorbijgaand, het laatste aacht maar gestadig. Daarom beschouwen wij het doorgraven der landengte van Suez, waarvan de goede uitslag thans verzekerd schijnt, als de belangrijkste gebeurtenis van onzen tijd. Groot zijn de voordeelen, die daardoor voor de wereld zullen te weeg gebragt worden; want alle verbetering en verkorting der handelswegen bevordert de welvaart en de ontwikkeling der volken. Het is evenwel natuurlijk, dat niet alle volken er evenveel bij zullen winnen. Al geniet Nederland de eer, dat zijn vertegenwoordiger tot voorzitter van de commissie ter doorgraving benoemd is, het zal evenwel bij de uitvoering van het grootsche plan vrij wat minder winnen dan vele andere natien. Het is waar, ook voor ons wordt de weg naar Oost-Indië merklijk bekort, maar voor anderen wordt die weg nog vrij wat meer bekort dan voor ons. De staten, wier gebied door de Middellandsche Zee bespeld wordt, zullen bij het nieuwe kanaal oneindig meer winnen dan zij, die aan de Noordzee gelegen zijn. Het zuiden van Europa gaat eene schoone toekomst te gemoet, en kan met der tijd het Noorden van ons werkdielde ligtelijk overvleugelen. De Rijn is tot nog toe de groote handelsweg, waarlangs Duitschland van koloniale waren voorzien wordt; maar het is te verwachten, dat in eene niet verrijdende toekomst de Donau zijne plaats zal innemen, en de grootvervoer van Europa's stroomen voor hun Keizer de vlag zal moeten strijken. Onze zeehavens zullen daarvan de droevige ondervinding moeten. Wat nu te doen? Zullen wij ons tegen het doorgraven der landengte verzetten? Geenszins. Vooreerst zou het ons weinig baten, ten andere zou het ongeoorloofd wijzen, pogingen aan te wenden, om het belang van geheel Europa aan ons bijzonder belang op te offeren. Hetgeen ons te doen staat is tweeledig. Vooreerst moeten wij vooral onze aandacht vestigen op die takken van handel, die door den nieuwen handelsweg niet zullen benadeeld worden. Hiertoe behoort de handel op Amerika en de westkust van Afrika. Deze twee moeten geëxploiteerd worden. Daartoe is het noodig, dat alles gedaan worde, wat onzen handel daar heen kan verlevendigen; en hiertoe behoort in de eerste plaats het verbeteren van den toestand onzer West-Indische bezittingen. Verder is het wenschelijk, dat onze handelaren hun voordeel zullen weten te doen met de nieuwe, eerst onlangs ontdekte middelen, om van de kust van Guinéa in het binnenland van Afrika binnen te dringen, daar het toch door de met de Engelsche stoomboot Pleiad opgedane ondervinding is gebleken, dat die reis niet ongezonder is dan eenige andere, mits men maar de Afrikaansche rivieren opvare op het tijdstip, waarop zij beginnen te wassen, en verder eenige voorzorgen neme, die door de geneeskunde worden aangeraden. Hier is een uitgebreid veld voor den Europeesch handel geopend, en het volk, dat dit weet te ontginnen, zal er wel bij varen.

Wij willen echter geenszins beweren, dat ons volk daarom Oost-Indië moet uit het oog verliezen. Het Nederlandsche rijk in Europa zal door de rigting van den handelsweg over Suez in belangrijkheid verminderen; het Nederlandsche rijk in Oost-Indië zal er door winnen. Het Nederlandsche rijk in Oost-Indië? Maar bestaat daar een Nederlandsch rijk? Wij hebben daar wingewesten, maar zij zijn tot nog toe meer als een aanhangsel dan als een bestanddeel van ons rijk beschouwd. Willen wij niet, dat door het kanaal van Suez dat aanhangsel in belangrijkheid zoover toeneemt, dat het zich in staat gevoelen zal, om zich los te scheuren en op zich zelf te staan, dan kunnen wij twee dingen doen. Wij moeten kiezen tusschen een Japansch systeem van afsluiting, waarvan zelfs Japan de onhoudbaarheid begint in te zien, of het verbinden onzer volkplantingen in Oost-Indië aan het moederland door hechter banden dan tot nog toe bestaan. Hiertoe behooren vooral twee dingen. Vooreerst bindt niets sterker dan genegenheid. Wanneer onze Oost-Indische bezittingen de overtuiging bekomen, dat wij ze niet zoo zeer zoeken te exploiteren dan wel gelukkig te maken; dat wij ze als een bestanddeel, niet als een aanhangsel van ons rijk beschouwen; dat wij de Oost-Indische natien, waarover wij gezag hebben, als onze medebroeders, niet als eene misera contribuens plebs (arm belasting betalend gemeen) aanmerken, dan zullen zij ons lief hebben; en al nemen zij in welvaart en belangrijkheid toe, toch geene begeerte koesteren, om zich van ons los te scheuren.

Het andere middel, waardoor wij onze Oost-Indische bezittingen aan ons kunnen verbinden, is het versterken van het Nederlandsch element in de Oost-Indische bezittingen van Nederland. Volksverhuizing naar Oost-Indië, ziedaar wat ons belang vordert. Naar mate het aantal Nederlanders, die door banden des bloeds als anderszins met het Europeesche Nederland verbonden zijn, in Oost-Indië toeneemt, is er minder gevaar, dat Oost-Indië zal wegzieren met Nederland verbonden te blijven. Het Oostersche Nederland zal alzo in bloei toecomen en de hechtste steun van onzen staat worden; en al mogt dan eens het ergste gebeuren, al mogt ons vaderland eens hetzelfde lot hebben als Tyrus en Sidon, toen de handelsweg naar Alexandrië verlegd werd; geen nood, wij herrijzen als de Fenix in Oost-Indië, gelijk Fenicie na zijn ondergang in Carthago herleefde. Dat het echter zoover niet zal behoeven te komen, daarvoor hopen wij, dat de regering en de natie met vereeniging van welbestuurde pogingen zal zorgen, door van de boven aangewezen handelswegen, die door den nieuwen weg niet kunnen benadeeld worden, het grootst mogelijk voordeel te trekken. Alles zal hier afhangen van het al of niet bij tijds toepassen van het oudvaderlandsche spreekwoord *Als het getijj verloopt, verzet men de bakens.*

B.

MENGELINGEN.

DE EUROPESCHE VORSTENHUIZEN.

In het afgelopen jaar 1855 hebben bij de regerende vorstenhuizen van Europa de volgende veranderingen plaats gevonden. Overleden zijn 9 mannelijke en 8 vrouwelijke leden; onder eerstgenoemden bevindt zich slechts een regerend hoofd, namelijk de Keizer Nikolaas van Rusland; voorts de infant Don Carlos van Spanje en de hertog Ferdinand van Genua, broeder des Koning van Sardinië, alsmede graaf Hendrik LXXXIII van Reuss Köstritz; de overigen zijn kinderen in nog zeer jongden ouderdom; zonen des Koning van Sardinië, des hertogs van Nassau, des aartshtogts Karel Ferdinand van Oostenrijk, en (twee) des Erfprins van Saksen-Meiningen.

De overledene vorstinnen zijn: De regerende koningin Adelheid van Sardinië (geb. Oostenrijk); twee weduwen van regerende vorsten, de Koningin Maria Theresia van Sardinië (geb. Toskane) en de hertog Augusta van Anhalt-Köthen (geb. Reuss-Köstritz); de erfprinses van Saksen-Meiningen (geboren Prinses van Pruisen); de weduwe des aartshtogts Joseph van Oostenrijk (geb. Wurtemberg), des Hertogs Ferdinand van Wurtemberg (geb. Metternich) en des Prins Lucien Bonaparte, oom van Keizer Napoleon III; eindelijk de Prinses Emma van Schaumburg-Lippe, eerst vijf jaren oud.

Geboren werden 10 Prinszen en 7 Prinsessen, namelijk: zonen van den Koning van Sardinië, den Erfprins van Saksen-Meiningen en den Aartshtog Karel Ferdinand van Oostenrijk (deze drie zijn reeds weder gestorven); voorts zonen van den Groothertog van Mecklenburg-Schwerin, van den Erfprins van Anhalt-Dessau, van de Prinszen Frederik van Holstein-Glücksburg, Herman van Saksen-Weimar en Hendrik IV en IX van Reuss-Köstritz, van den Graaf Armin van Lippe-Weissenfeld; eindelijk dochters van den Keizer van Oostenrijk, van den Koning der beide Siciliën, van de vorsten van Reuss-Greiz en Waldek, van de Prinses Miguel van Portugal, Frederik Karel van Pruisen en Frans de Paula van Sicilië.

Huwelijken hadden er ten getale van 5 plaats; 10. De regerende vorst van Schwarzburg-Rudolstadt huwde Prinses Helena van Anhalt-Dessau, dochter van Prins George; 29. Prins Hendrik LXXXIV. van Reuss-Köstritz met de Gravin Eleonore van Stolberg-Wernigerode; 30. De Prinses Karoline van Lichtenstein met vorst Alexander van Schönburg-Hartenstein; 40. De prinses Frederika van Oldenburg met den baron van Washington; 50. De Gravin Johanna van Lippe-Weissenfeld met baron Gustaaf van Zedlitz-Leipa. Buitendien zijn de regent Frederik van Baden met Prinses Louise van Pruisen, en de grootvorst Nikolaas van Rusland met de Prinses Alexandra van Oldenburg verloofd.

Van de regerende 48 vorsten (met inbegrip van den Keizer van Brazilië en den vorst van Monaco) van welke twee van het vrouwelijk geslacht, is de oudste de Groothertog van Mecklenburg-Strelitz, namelijk 76 jaren; behalve dien zijn nog vier over de 70 jaren oud, de beheerschers van Wurtemberg, Hessen-Homburg, Schaumburg-Lippe en Monaco; zeven zijn 60—70, acht 50—60, zeven 40—50, veertien 30—40, vijf 20—30 jaren oud; de jongste zijn de Koning van Portugal, die ruim 18 jaren telt, en eerst onlangs meerderjarig geworden is, en de nog minderjarige Hertog van Parma, 7 jaren oud.

Het langst regeert de Vorst van Schaumburg-Lippe, namelijk bijna 69 jaren, buitendien regeert de hertog van Saksen-Meiningen over de 50, de Vorst van Schwarzburg-Rudolstadt bijna 59, vier Sovereinen 50—40, acht 20—30, twaalf 10—20 jaren, de overige 21 zijn eerst in de laatste tien jaren, en een hunner, de Keizer van Rusland, eerst in het afgelopen jaar aan de regering gekomen.

Ongehuwd en nog niet gehuwd geweest zijn 6 vorsten, weduwen 3, gescheiden 1. Van de overige 38 zijn 2 morganatisch gehuwd, een leeft in polygamie, 5 in tweeden, 2 in derden echt.

Van de 35 gemalinen en gemalinen der niet morganatisch gehuwde Christen-vorsten is de oudste de vorstin van Monaco, de jongste de Keizerin van Oostenrijk, gene 62½, deze 18 jaren oud. Het langst gehuwd is

de vorstin van Schaumburg-Lippe, het kortst de vorstin van Schwarzburg-Rudolstadt, gene sedert 39½ jaren, deze sedert vijf maanden.

Onder de gehuwd en gehuwd geweest zijnde sovereignen hebben 26 zonen, en 2 dochters tot vermoedelijke tronopvolgers; van de overige 20 hebben 12 een broeder, 3 een oom, 1 een neef tot vermoedelijken erfgenaam van den troon; in drie gevallen gaat de regering bepaaldelijk in eene andere linie over; de opvolger der Pausen wordt gelijk men weet eerst na diens dood gekozen. 11 vorsten leven in kinderloozen echt en 10 gehuwde Christelijke sovereignen hebben reeds kleinkinderen.

Van de 44 erfprinszen en vermoedelijke tronopvolgers zijn de oudste die van Modena en Frankrijk, resp. 71½ en 71 jaren oud; de jongsten zijn die van Nassau en Oldenburg, beiden nog niet ouder dan 4 jaren. Gehuwd zijn er 14; 2 zijn weduwnaars; een is verloofd en 12 hebben reeds kinderen. Van de gemalinen der erfprinszen is de oudste die des landgraafs Wilhelm van Keurhessen, de jongste der erfprinszen van Anhalt-Dessau, gene 66, deze nog geen 18 jaren oud.

WIJZE WAAROP DE CHINEZEN DE THEE

PARFUMEREN.

De onvermoede Robert Fortune, wiens werken over China zoowel in Frankrijk als in Engeland bekend zijn, zet zijne wetenschappelijk onderzoek met ijver in het Hemelsche Rijk voort. Zie hier een brief van dien reiziger, gedagteekend van Shanghai den 2den Mei:

„Voor eenige jaren maakte ik melding van de wijze, bij de Chinezen in gebruik, om de thee welriekend te maken door middel van Pruisisch blauw of gips, ten einde den verwenen smaak der Engelschen en Amerikanen te bevredigen. Heden wil ik beproeven, eene beschrijving te geven van eene veel aangename en doeltreffender bereiding dierzelfde plant, namelijk van de wijze, waarop daaraan de eigenaardige geur wordt bijgezet. Ik zeg doeltreffender, omdat de Chinezen wel is waar hunne theesoorten kleuren, doch alleen om ze te verkoopen en niet om zich zelven er van te bedienen, terwijl zij de geparfumeerde thee zelven gebruiken en ze hoog schatten. Zie hier de wijze, waarop zij te werk gaan:

„Reeds sedert lang had ik onderzoek gedaan naar de belangwekkende bereidingswijze der Chinezen tot parfumering hunner theesoorten voor de buitenlandsche markten, doch alle mij gegeven antwoorden hadden mij zoo weinig bevredigd, dat ik mijn plan opgegeven had, toen zich eene gelegenheid aanbood, om dit met eigen ogen te zien en er zelven over te oordeelen. Bij een mijner laatste bezoeken te Canton vernam ik, dat het mij gemakkelijk zou vallen, de operatie in al hare bijzonderheden te zien in eene werkplaats tot bereiding van thee, op het eiland Honan. De Heeren Walkinsam en Thorburn, beide nauwkeurig met de verschillende theesoorten, welke jaarlijks naar Europa en Amerika worden uitgevoerd, stonden er in toe, om mij naar die inrigting te vergezellen, en mij namen den Chineschen koopman, aan waar zij toebehoorden, met ons mede. Ik zag mij dus allezins in staat, om de verlangde inlichtingen te bekomen. De fabriek was opgevoerd met vrouwen en kinderen, welke zich onledig hielden, om uit de zwarte thee de daaronder vermengde steelen, en gele of bruine bladeren te scheiden. Deze arbeid werd hun betaald tegen 6 cash de catty, en zij verdienden gemiddeld 60 cash per dag, eene som welke met 15 cents van onze munt gelijk staat. Het schouwspel, dat de werkplaats aanbod, was niet ongelijk aan dat, hetwelk ik op Manilla, in de groote sigarenfabriek van de regering had waargenomen. Sommige werklieden waren bezig met het afleveren van de thee in haren ruwen staat, waarop zij haar na eenigen tijd geplukt terug ontvingen. Bij elk pak ruwe thee gaf men tevens een stukje hout, dat met de afgeplukte thee werd teruggegeven. In de noordelijke drie-provincien worden de bladeren bij het afgeven en terug ontvangen met zorg gewogen, ten einde het niet zelden voorkomend bedrog te verhoeden. Ik heb niet bemerkt, dat te Canton dezelfde voorzorgsmaatregel werd genomen. Behalve de met dezen arbeid bezig zijnde werklieden, waren er verscheidene andere, welke zich onledig hielden met de thee door zeeven van verschillende grootte te laten gaan, ten einde de caper-thee af te scheiden en de verschillende soorten te sorteren.

„Deze operatie geschiedde door middel van eene dorsch-machine, van een gelijk maaksel als die, waarvan zich de Engelsche landlieden bedienen. Na bij mijne komst in de werkplaats deze verschillende bewerkingen vlugtig onderzocht te hebben, vestigde ik mijne geheele aandacht op eene andere bereiding, namelijk die van de geur aan de thee bij te zetten; dit was toch het hoofddoel van mijn bezoek en ik zal trachten, daarvan eene korte beschrijving te geven:

„In een hoek van de werkplaats lag een ontzaglijke hoop oranje-bloesem, welke de heerlijkste geur verspreidde. Een man was bezig met ze af te plukken, ten einde er de vezels en andere kleine deelen uit af te scheiden. Dit is eene eerste vereischte, opdat de bloesem onmiddellijk van de thee kunne worden afgescheiden, zoodra deze laatste geparfumeerd is. Daar de oranje-bloesem geheel ontloken was, was het gemakkelijker, de vezeltjes en alle andere overtollige deelen er uit te sorteren. Deze schifting veroorzaakte een verlies van 30 pCt. Bij het gebruik van de oranje-bloesem mochten de kelken geheel open zijn, ten einde al hunne geur te kunnen verspreiden; doch de jasmijn kan in den knop gebruikt worden. Wanneer de bloesem aldus afgeplukt zijn, zijn ze goed voor het gebruik. Middelerwijl had de thee, welke geparfumeerd moest worden, de gewone bewerking ondergaan; zij scheen volmaakt droog en goed om afgeleverd te worden.

„Alstoen werden thee en bloemen dooreen gemengd, in de verhouding van 40 pond bloemen op 100 pond thee. De aldus vermengde drooge thee en versche bloemen werden gedurende vier en twintig uren bij elkander gelaten. Na verloop van dien tijd werden de bloemen van de thee gescheiden door middel van dorsch-machines en zeeven. Somtijds blijven er eenige kleine stukjes van in de thee aanwezig, en men vindt ze daarin zelfs na hare aankomst in Engeland. Bij het dorschen van de vermengde thee en bloemen, blijft gewoonlijk een weinig thee aan de vochtige kelken kleven; dit wordt overgelaten aan de armen, die het overgeschotene met de hand er afplukken.

„Zoo ver gevorderd zijnde, heeft de thee de sterke geur aangenomen van de bloemen, waarmede zij vermengd is geweest; doch van den anderen kant is zij daardoor een weinig vochtig geworden en het is taak dit weg te nemen; dit geschiedt door de thee nogmaals te brengen boven een zacht vuur van houtskool. De door de bloemen aangebragte geur is gedurende eenigen tijd gering, doch ontwikkelt zich acht of veertien dagen na het inpakken. Somwijlen wordt de operatie herhaald, wanneer de geur te licht wordt bevonden. De onderbaas van de werkplaats zeide mij, dat dit dikwijls tot twee of drie malen plaats heeft.

„De Chinezen bedienen zich van verschillende soorten van bloemen, om hunne thee te parfumeren; sommige worden bij voorkeur gebruikt en ook zijn de jaargetijden voor allen niet gelijk.

„De geparfumeerde thee behoudt haren geur gedurende geruimen tijd, doch dit wisselt af naar gelang van de soorten. Zoo behoudt de thee van de *olen flagrans* haren volmaakten geur slechts gedurende een jaar. Bij het einde van het tweede jaar heeft zij dien geur geheel verloren, of neemt eene bijzonder onaangename olieachtige reuk aan. De thee met oranje-bloesem geparfumeerd behoudt haren geur gedurende twee of drie jaren, en de thee van de *sieu-hing* drie of vier. De thee, met de *aglaia* gereed gemaakt, behoudt het langst haren geur, men zegt namelijk gedurende vijf of zes jaren. De thee met de *sieu-hing* geprepareerd wordt door de vreemdelingen het meest geacht, ofschoon de Chinezen haar slechts op de tweede of de derde lijn plaatsen.

„Bijna al de geparfumeerde theesoorten, voor het buitenland bestemd, worden te Canton gereed gemaakt; in den handel zijn zij bekend onder de namen van *orange-pechao* en *scented capco*. Men wint ze uit eene plaats, Taishan genaamd, in de provincie Canton. De Heer Wilkenshaw verhaalde mij, dat men andere soorten van thee, namelijk groene en zwarte, voor de Engelsche markt had geparfumeerd, doch zonder dat dit het gewenschte resultaat had opgeleverd. De echte *caper* staat tot de zwarte thee als de imperial en gunpowder tot de groene.

„Ten onregte geloof men, dat de imperial en gunpowder onder de groene en de *caper* onder de zwarte theesoorten, met de hand worden gereed gemaakt en blad voor blad gerold. Ware dit het geval, dan zouden deze soorten veel duurder wezen dan zij thans zijn. Een lepel thee bevat, naar men wil, 70 tegen 100 oranje-pechao, 25 souchon en 5 *caper*. De hoeveelheid echte *caper* zou dus zeer gering schijnen, doch er zijn honderd verschillende manieren, om deze hoeveelheid te vermeerderen door middel van sommige wijzen van bewerking.

„In een groote fabriek zoo als die van Canton blijft natuurlijk, na de bereiding van de oranje-pechao, de *caper* en souchon, eene groote hoeveelheid stof en afval over. Deze afval wordt in het land zelf voor lagen prijs verkocht, en het valt niet te betwijfelen of de inboorlingen maken, met andere bijvoegingen, hiervan die pseudo-theesoorten, welke van tijd tot tijd zich een weg naar buiten banen tot zelfs naar Engeland. Niets wordt in China verloren. De steelen, de stengels en gele bloemen, welke door de vrouwen en kinderen in de fabriek gesorteed zijn, worden insgelijks binnenlands verkocht, en de bloemen worden, na hune dienst verrigt te hebben, gelijk ik zeide, aan de armen gegeven, die er de enkele theebladeren, welke nog over zijn gebleven, uit verzamelen. Sommige bloemen, zoo als de *aglaia*, na voor de thee gediend te hebben, worden fijn gehakt en gebruikt bij de vervaardiging van die soorten van welriekende waskaarsen, zoo zeer in zwang bij de godsdienstige plegtigheden van het land.

„Uit al deze bijzonderheden blijkt, dat behalve de bloemen, waarvan de Chinezen zich uitsluitend bedienen, er eene menigte anderen zijn, welke tot hetzelfde doel zouden zijn te wenden. Niets zou derhalve beletten, dat men in Indië, waar de aanbouw van thee eene groote uitbreiding schijnt te willen nemen, de parfumering van de thee beproefde met de verschillende soorten jasmijnen, laurier en andere welriekende, in het land groeiende planten.”

CONCERT- EN TOONEELNIEUWS.

AMSTERDAM, Zondag 6 Januarij.

STADS SCHOUWBURG. Het thans ingetreden jaar is met glans begonnen. Twee voorstellingen van Vondels *Gysbrecht van Amstel*, benevens *de Bruijft van Kloris en Roosje*, door het Nederduitsche toneelgezelschap, en twee voorstellingen, hevatende Plotows *Indra* en Meyerbeers *Ster van het Noorden*, door het Hoogduitsche opera-gezelschap gegeven, werden door een zeer talrijk publiek bijgewoond en met bijzondere geestdrift toegeliefd. In de eerstgenoemde voorstellingen hebben zich voornamelijk onderscheiden bij de vertooningen van het fronspel Mw. Engelmann-Ena, de Heeren Roobol, Tjasink, Veltman, Albrecht, Morin, enz., en bij die van het kluchtspel de Heer Tjasink als Thomas-Vaer, die door de humoristische voordragt van den Nieuwjaarsschensch bijzonder lof verdiende, Mw. Stoetz-Majofski, die hem als Pieterl waardig ter zijde stond, Mw. Sablatrolles, Mw. Albrecht-Engelman, de Heeren Albrecht, Morin, enz.; en in de gezegde opera's respectievelijk Mw. von Marra, Mw. C. Lehmann, Mw. Strensdorf, Mw. Trier, de Heeren Chrudimski, Roberti, Zellman, Burger, Schlüter, enz., enz. Volgens eene door den souffleur der opera in het licht gegeven statistiek van de geheele opera-onderneming, hebben er sedert de hervatting op 9 Oct. jl., 29 voorstellingen plaats gevonden, te weten 24 te Amsterdam, 3 te Utrecht en 2 te Rotterdam, en zijn 10 onderscheidene opera's uitgevoerd, te weten: *Die Zigeunerin* 2 maal; *Martha* 2 maal, *Don Juan* 3 maal, *Freischütz* 2 maal, *Hugenotten* 3 maal, *Romeo und Julia* 8 maal, *Postilion von Lonjumeau* 1 maal, *Othello* 1 maal, *Indra* 4 maal en *Nordstern* 3 maal.

Naar wij vernemen, zijn voor het op Woensdag e. k. voor het eerst op te voeren nieuw equestersch ballet pantomime *Fra Diavolo* een aantal kunstrijders en kunstrijdersers geëngageerd.

SALON in de Nes. *De Roofvogels* en andere liefkoosde, zoo oude als nieuwe stukken, zijn met den besten uitslag herhaald. *Geeft den Armen*, en dezer dagen ten toneele gebragt nieuw toneelstuk in twee bedrijven, bevat eene belangrijke episode uit het avontuurlijke leven van een Engelsche Lord, een zondeling, die van den door overvloed en ledigheid ontstane spleen genezen wordt door landelijke werkzaamheden, door het verspreiden van weldaden en door de liefde genezen wordt. Al de rollen werden door de Heeren Jacqui, Barbiers, Vink, Eger en door de Dames Kleine, Geytenbeek en Jonas vertienstelijk en met bijzonderen bijval vervuld. De *Feestgroet* op den eersten dag van het Nieuwe Jaar bestond uit een introductie-koor, uit een korte, ernstige, de tijdsomstandigheden voegende toespraak (Mw. Tormijn) en uit een slotkoor met solen, (Mw. Kleine en Mw. Tormijn). Het geheele gezelschap werd na het vallen van de gordijn teruggeroepen.

SALON in de Amstelstraat. Eenige liefkoosde toneelstukken werden in den loop der week met den meesten bijval herhaald. Onder dezelve verdient eene eerste plaats de vrolijke vaudeville *Heer en Boer*, of *de Beestenkooper uit Noord-Holland*, waarin de Heer van Biene zich door het eigenaardige voordragen van eenige luimige dichtregelen ter gelegenheid van het nieuwejaar bijzonder lof verwierf. Aangaande het voor Woensdag e. k. op te voeren nieuw melodrama *André de Mijwerker*, vernemen wij, dat hetzelfde eene belangwekkende fabel, farsch geteekende karakters en treffende situaties bevat.

GRAND THEATRE in de Amstelstraat. In dezen schouwburg werd op den eersten dag van het jaar een van vroeger bekend kluchtspel *Abaleino Junior*, eene parodie op het liefkoosde spektakelstuk *Abellino*, ten toneele gebragt en mede het allerliefste blijspel *Hij is niet Jaloersch*, in hetwelk zich Mw. van Lier en de Heeren Spoor en B. van Lier onderscheidden, vertoond. De trekking van eene tombola van twintig prijzen verangenaemde mede die voorstelling, welke door een talrijk publiek werd bijgewoond. Door het Hoogduitsche toneelgezelschap werd gisteren avond met bijzonderen bijval ten toneele gebragt: *Pitt and Fox over die India-Bill*, een zeer onderhoudend geschiedkundig blijspel. Even als in Scribe's *verre d'eau* om oorlog of vrede tusschen Engeland en Frankrijk, wordt hier getwist en gekuipd over het doorgaan of vallen der India-Bill, die de verandering van het Engelsche bestuur over de O-Indiën ten doel heeft. Even als in het eerstgenoemde stuk eene nietigheid, te weten een glas water den uitslag geeft, ziet men ook in het onderhavige eene nietigheid, te weten eene hoopartij den uitslag geven. Overigens is de hoofdfabel met belangwekkende episodes verrijkt; zijn de karakters, bovenal die van den geestigen, losbandigen Fox, van den schranderen, braven Pitt en van den rijken, onbeschaafden, dwangzieken directeur der Oost-Indische compagnie, zeer fiks geteekend, en de situaties van een gewigtigen, soms koddigen, soms ernstigen aard. De vertooning was voortreffelijk. De hoofdrollen werden door de Heeren Frey, Fox, Otto, Pitt, en Günther, Snoughton; door Mw. Haase, Herzogin van Devonshire en Mw. Münster, Harriet, meesterlijk vervuld en werden zij herhaaldelijk met geestdrift toegeliefd.

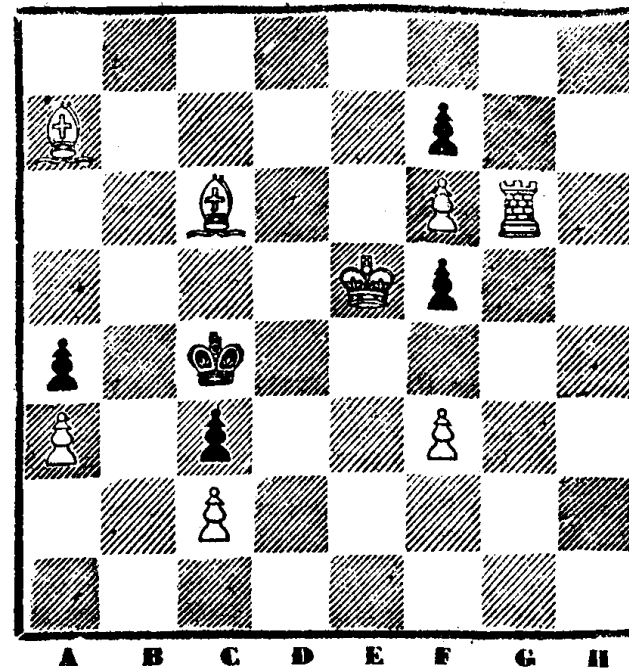
SALON op den Singel. Onderscheidene liefkoosde stukken zijn in den loop dezer week met den gewonen bijval herhaald. Op Woensdag eerst. verwacht men ten voordeele van den eersten toneelkunstenaar van dit gezelschap, den Heer Delerot, een nieuw groot drama, ten titel voerende: *la Joconde*, welk stuk, eenige maanden geleden, met een allergunstigsten uitslag te Parijs is ten toneele gebragt, en van hetwelk de vermaarde criticus Jules Janin getuigt, dat het een der belangwekkendste, zedelijkste en best geschrevene stukken is, welke sedert geruimen tijd het repertoire van het Fransche toneel verrijkt hebben. Van eene allezins waardige vertooning bij de onderhavige gelegenheid, mag men zich verzekerd houden.

SCHAAK SPEL.

OPGAAF N°. 457.

Wit begint en geeft op den 3den zet mat.

ZWART.

PROBLEMAS.

1. Wit: Kon. B 4, Kast. B 2, Rheer F 1, Paard H 5, Pions D 2, G 4. ZWART: Kon. E 5, Pions C 6, D 3, E 6. Wit geeft op den 4den zet mat.

2. Wit: Kon. G 7, Kgin A 4, Rheer C 3, H 5, Pions B 5, F 3, H 2. ZWART: Kon. F 5, Rheer C 7, E 8, Paarden C 1, D 3, Pions B 6, E 5, F 4. Wit geeft op den 4den zet mat.

OPLOSSING VAN N°. 456.

1. Wit: E 3 op E 4 † ZWART: D 5 op D 6
2. G 6 " E 8 B 5 " E 8
3. A 6 " B 8 D 4 " D 3
4. E 5 " F 7 † E 8 " F 7
5. C 4 " C 6 † en mat.

OPLOSSING DER PROBLEMA'S.

1. Wit: H 7 op F 8, D 1 op C 2, C 1 op A 3, B 4 op C 4.

2. Wit: E 4 op C 2, E 5 op D 3, E 7 op E 2, F 4 op D 5, D 5 geeft mat.

Wij hebben goede oplossingen van de Opgaaft ontvangen van de Schakgezelschappen *Palœstra*, te Wageningen, *Schaakliefhebbers* te Monnickendam, D. te Middelburg, R. H. te Heerenveen, C. M. E., J. H. F. Jr., C. L. H. Et., J. P. Jr., alhier.